

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Mamma dör men båda föräldrarna försvinner i samma stund

En kvalitativ studie om mäns dödliga våld mot
kvinnor med gemensamma barn

Elise Persson och Evelina Wennerberg

Kandidat/magister/masteruppsats (SOPA63)

Aktuell termin (VT2022)

Handledare: Hans Knutagård

Abstract

It is a common experience among children to witness domestic violence, but how much does it affect the child later on in life? The purpose of this paper is to present what happens to the child mentally and physically when domestic violence against women results in the death of a mother and the imprisonment of a father. The paper also presents ways to minimize the impact the event has on the child. This paper is based on a qualitative research method, text analysis, using media to find published research papers and articles related to where the child goes after the mother dies and how to minimize the impact the event has on the child. Then analyze those findings in relation to the book *I händelse av min död* (Translation: *In case of my death*). Through the research and analysis the findings were similar. It was found that there aren't any official manuals on how to help the child or where the child should go when the parents aren't capable of caring for the child. Furthermore, the findings suggest that the child experiences different amounts of mental problems based on the way social services and other social work personnel handle the child in the moments after the event.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	4
Inledning och problemformulering	5
Syfte och frågeställningar	6
Avgränsningar	6
Kunskapsläge och relevant information	6
<i>Sökning</i>	7
Valda begrepp under sökningsprocessen	7
<i>Hur definieras våld i nära relation?</i>	7
<i>Barn i familjer där våld förekommer</i>	8
<i>Hur fungerar lagen?</i>	9
<i>Vad säger barnkonventionen?</i>	9
Kvinnokonventionen	10
Barnfridsbrott	10
<i>Åtgärder innan det dödliga våldet skett</i>	11
Vad händer vid en orosanmälan?	11
Insatser från socialtjänsten	11
Skyddande insatser	12
<i>Åtgärder efter att det dödliga våldet skett</i>	13
Familjehem.....	13
Jourhem	13
Metod och metodologiska överväganden	14
<i>Val av metod</i>	14
<i>Urval av empiri</i>	15
<i>Tillförlitlighet</i>	15
<i>Kodning</i>	16
<i>Forskningsetik</i>	17
<i>Arbetsfördelning</i>	18
Teoretiskt ramverk	18
<i>Anknytningsteorin</i>	19
Centrala begrepp inom anknytningsteorin	20
<i>Social inlärningsteori</i>	20
Analys och resultat	21
<i>Innan våldet som leder till döden</i>	21
<i>När döden är kommen</i>	27
<i>Att hantera konsekvenserna av döden</i>	38
Avslutande diskussion	41
Referenslista	43
Bilagor	48
<i>Bilaga 1</i>	48
<i>Bilaga 2</i>	49

Förord

Vi har skrattat, gråtit och svurit ihop. Detta arbete har inte varit lätt men vi gjorde vårt bästa. Vi vill rikta ett stort tack till våra nära och kära som peppat oss dem dagarna vi önskat att ge upp. Ni har stöttat oss i vår frustration och vid alla våra funderingar och motgångar. Vi vill även tacka varandra för att vi tillsammans har klarat av att skriva en hel uppsats ihop utan att bryta upp kontakten. Sist men inte minst vill vi tacka Charles Asker och Elisabet Asker, grundarna av Espresso House, för de oändligt många timmar som spenderats med att skriva uppsatsen där. Tack till er alla!

Inledning och problemformulering

Våld i nära relation är ett stort problem i dagens samhälle, inte enbart i Sverige, utan i alla länder runt om i världen. Våld i nära relation är kan ses på olika sätt beroende på var i världen man befinner sig. Många människor, kvinnor såväl som män, utsätts för våld i nära relation på ett eller annat sätt. Det kan handla om att en partner utsätter den andra partnern för en eller flera sorters våld, så som fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt eller materiellt våld (Socialstyrelsen, 2021). Det våld som pågår i en relation påverkar även barnen i familjen, oavsett om de själva blir utsatta för våldet eller ej. Våld i nära relation kan leda till att en eller flera i familjen mister livet. Ämnet blir allt större i dagens samhälle och diskuteras i både sociala medier och inom politiken. 2022 släppte BRÅ en granskning av det dödliga våldet som skedde under 2021. I rapporten framgår det att 15 kvinnor dödades av sin partner under 2021. Andelen män som blev dödade av sin partner samma år framgick till fyra personer (BRÅ, 2022). Statistiken från BRÅ visar dessvärre inte på om det våld som utövas på kvinnor är av pappan till gemensamma barn eller inte, våldet i statistiken kan även behandla kvinnans nya partner eller barnets styvpappa. Med denna statistik i åtanke kommer detta arbete att fokusera på det dödliga våldet som finns mot kvinnor. Mer specifikt det dödliga våld som kvinnor faller offer för, där kvinnorna har minderåriga barn och där det är barnets pappa som dödat mamman.

Författarna Kerstin Weigl och Kristina Edblom berättar i sin bok att från 1 januari 2000 fram tills boken "I händelse av min död" släpptes i juni 2019, hade 246 minderåriga barn förlorat sin mamma till följd av mord/dråp, vilket författarna uppger att de dokumenterat och följt. För majoriteten av barnen var det pappan som dödade mamman (ibid.). Enligt Weigl och Edblom (2019) var 92 barn hemma när mordet/dråpet skedde, medan minst sju av barnen hittade sin döda mamma i bostaden. Baserat på hur Weigl och Edbloms möten beskrivs i boken med barn och närstående, yrkesverksamma och andra i civilsamhället kommer vi att undersöka hur författarna beskriver vad som händer med barnet efter mammans död. Vi kommer även att analysera vad som händer efter att pappan blivit anhållen och dömd för mordet eller dråpet av kvinnan, alltså vad som händer med barnet fysiskt, men även hur barnet mår psykiskt. Därmed kommer de olika stadierna efter mammans död och pappans dom följas.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att fokusera på hur reportageboken "I händelse av min död" (2019) beskriver vad som föregick mammans död, vad som händer med barnet när mamman blivit dödad och vad som händer med barnet efter domen mot pappan. Frågeställningarna för arbetet blir därmed följande:

- Vad händer med barnet när mamma dör och hur ser umgänget ut med pappa?
- Hur kan samhället minska det dödliga våldets konsekvenser för barnen?

Avgränsningar

I detta arbete finns det vissa avgränsningar vi som författare förhåller oss till. Att vi valt att ha dessa avgränsningar i arbetet handlar om att tidsperioden för detta arbete inte räckte till för att belysa alla perspektiv som finns inom ämnet våld i nära relation. Den första avgränsningen vi gör i arbetet är att vi fokuserar på det dödliga våld som kvinnor blivit utsatta för av sin manliga partner. Avgränsningen har gjorts på grund av att olika rapporter och statistiker som finns i uppsatsen har kvinnan i relationen som våldsutsatt och mannen i relationen som våldsutövare. Statistik kan bland annat hittas i rapporter från BRÅ (2022). Den andra avgränsningen, därtill vårt primära fokus, är vad som händer i de fall där barn är inblandade i relationen. Med detta menar vi en familj där föräldrarna har en relation som innefattar att mamman blir utsatt för dödligt våld av pappan, som resulterar i att hon avlider. Fokuset i detta arbete är därefter att undersöka hur boken "I händelse av min död" beskriver vad som händer med barnet/barnen som förlorat sin mamma och där pappan har fått ett straff som innebär att han inte längre kan vara primär omsorgsgivare till barnet.

Kunskapsläge och relevant information

Följande avsnitt kommer behandla relevant fakta och kunskap inför arbetets analyskapitel. Här kommer vi redovisa vilka olika former av våld som finns, vilka lagar och insatser som finns gällande barn och kvinnors rättigheter när de bevittnar eller har bevittnat våld. Detta för att få en kunskap om vad barnet kan ha upplevt i familjen samt vilka rättigheter och skydd som barnen har inom svenskt lagrum. Här redovisas även åtgärder som kan vidtas innan det dödliga våldet, samt vilka åtgärder och insatser som finns efter det dödliga våldet.

Sökning

Vid insamlingen av materialet lades stort fokus på de valda begreppen som redovisas nedan. Dessa begrepp söktes på flertalet sidor för att få tillgång till material som skulle kunna bearbetas inför analysen. Exempel på dessa sidor är LubSearch och Google Scholar, samt har vi tagit del av böcker på Lunds universitets bibliotek. På varje sida användes de valda begreppen på svenska och engelska för att sedan gå igenom texter och artiklar som kunde vara av intresse. Den initiala filtreringen av texterna baseras på informationen som framkom av texternas abstrakt eller sammanfattningar. De texter som matchade med det vi valt att undersöka sparades ner för noggrann läsning vid ett senare skede.

Valda begrepp under sökningsprocessen

-Våld i nära relationer	-Intimate partner violence
-Barns umgänge med dömd pappa	-Contact evaluation after violence
-Barn som bevittnat våld i nära relationer	-Children witnessing domestic violence
-Förebyggande arbete för våld i nära relation	-Domestic violence
-Stöd till barn som bevittnat våld i nära relation	-Interparental violence
	-Preventative work domestic violence

Hur definieras våld i nära relation?

Våld i nära relation beskrivs av Socialstyrelsen (2021a) som ett mångtydigt begrepp. Det kan handla om gärningar som ses som brottsliga, genom bland annat fysiska och sexuella övergrepp mot en människa man har en relation med. De olika våldshandlingarna kan ha olika mönster och kan kombineras med olika handlingar. Psykologen och föreläsaren Per Isdal (2017) förklarar att det fysiska våldet syftar till att man tar sig makten att skada en annan människa. Fysiskt våld innefattar oftast stryptag, knytnävsslag, samt slag med tillhyggen (Socialstyrelsen, 2021a). Utöver detta kan fysiskt våld visa sig genom att man biter, skakar eller nyper en annan människa (Isdal, 2017).

Till skillnad från det fysiska våldet pågår det psykiska våldet i flera dimensioner. Socionomen och författaren Linn Moser Hällen (2021) beskriver att man i början av det psykiska våldet tvivlar på sin egen självbild, samt att man får en annan uppfattning om världen man lever i (Hällen, 2021). Det psykiska våldet kan handla om hot och trakasserier. Personen som blir utsatt

för det psykiska våldet kan även utsättas för kontrollerande och/eller social isolering på grund av förövaren (Socialstyrelsen, 2021a).

Barn i familjer där våld förekommer

1979 blev Sverige det första landet i världen som förbjöd aga mot barn (Unicef, 2018). Barnkonventionen artikel 19 förklarar att barn ska skyddas från “alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp” (Unicef, 2018). Artikel 19 inkluderar alla former av våld som en vuxen utövar mot barn, det kan handla om bland annat föräldrar/vårdnadshavare, skol- och förskolepersonal samt familjehemsföräldrar (ibid.). Vidare förklarar FN:s barnrättskommitté att man inte får glömma bort att det inte enbart handlar om fysiskt eller synligt våld, det inkluderar även icke-fysiskt våld såsom psykisk misshandel, försummelse eller att barnet ser våld inom familjen som hen inte själv blir utsatt för (ibid).

Internationella studier gjorda av Nederländske sociologen Barbera van Rooij et al. (2015) visade att barnen i hemmen där våld förekommer bevittnar mer av våldet än vad deras mamma själva beskriver att de har gjort. Detta kan visa på att föräldrarna inte är medvetna om hur stor påverkan våldet har på deras barn och dess utveckling. Aga har varit förbjudet i Nederländerna sedan 2007 (Rädda barnen). Rädda barnen förklarar att aga-lagen i Nederländerna innefattar fysisk misshandel eller annan kränkande behandling av barn (ibid.), men det framkommer inte ifall att bevittna våld ingår inom detta lagrum. Då Nederländerna har andra lagar och system gällande barns rättigheter än de som vi har i Sverige är det svårt att generalisera studien till Sverige och denna uppsats.

Vidare tar studien från Nederländerna upp att barn som bevittnat våld i hemmet oftare har besvär att hantera situationer efter att våldet tagit slut. Studien tar upp att de intervjuade mammorna oftast tycker att barnen har kommit över det våld de har bevittnat, samtidigt som barnen menar på att de fortfarande bearbetar och påverkas av det våld de har bevittnat, även om det inte längre sker våld i deras hem (Rooij et al., 2015). Att barnen har bevittnat pappas våld mot mamman medför i många fall att barnen börjar hysa ett agg mot pappan, samt att de är rädda för att mamman ska utsättas för samma våld igen, eller att de själva kommer hamna i en sådan situation (ibid.). Kroatiska forskningsassistenten Arta Dodaj (2020) skriver i en artikel att även om barnet påverkas av våldet som sker i hemmet innebär det inte att alla påverkas i

samma utsträckning. Alla barn upplever därmed inte de negativa konsekvenserna av våldet i samma utsträckning som andra barn i liknande situationer (ibid.).

Hur fungerar lagen?

Enligt 5 kap 11§ SoL har socialtjänsten ett uttalat ansvar för att verka för att den person som blivit utsatt för våld ska få rätt till stöd och hjälp. Vidare förklarar denna lag att socialnämnden särskilt ska uppmärksamma kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av en närstående och ge dessa kvinnor stöd och hjälp för att kunna förändra situationen (ibid.) Lagen förklarar även att barn som råkat ut för våld eller som har bevittnat våld, ska få det stöd och den hjälp som de behöver (ibid.)

År 2006 introducerade regeringen ytterligare en "särskild grupp" i den paragraf som behandlar stöd och hjälp till våldsutsatta, denna särskilda grupp är barn som bevittnat våld i hemmet (prop. 2005/06:166).

Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av barn, även kallat LVU, är en lag som hjälper till om frivilliga insatser enligt 4 kap 1§ SoL inte är tillräckliga. Socialnämnden har befogenheter och behörigheter att ingripa med stöd av LVU när en/flera av rekvisiten i 1–3§§ LVU är uppfyllda, där 2§ är av relevans för detta arbete. 2§ LVU behandlar rekvisit som innefattar miljöfaktorer, det kan handla om brister i hemmiljön, fysisk eller psykisk misshandel, sexuellt utnyttjande eller andra brister i omsorgen.

Under 2020 lade Lotta Olsson (M) fram en motion i riksdagen gällande vårdnaden för barn när ena föräldern dödat den andra föräldern. Motionen utgick från att den vårdnaden som den kvarblivna föräldern har, automatiskt ska fräntas den. Varför detta ska ske menar Olsson är på grund av att den morddömda föräldern kan styra barnet från fängelset - vilket kan leda till flera svårigheter för barnet och personer som barnet har kontakt med under denna period. Det kan handla om svårigheter i skolan, att få eller inte få gå till en psykolog, ordna pass eller legitimation, men även andra aspekter av barnets liv (Motion 2020/21:2620).

Vad säger barnkonventionen?

Barnkonventionen blev 1 januari 2020 en del av Svenska lagen, efter att ha varit ratificerad utan reservationer i Sverige sedan 1990 (Regeringskansliet). Barnkonventionen innebär att varje

barn har rättigheter och att det är statens ansvar att upprätthålla dessa rättigheter. Barnkonventionen innehåller 54 olika artiklar, varav artikel 2, 3, 6 och 12 ses som de fyra grundprinciperna (Barnombudsmannen, 2021).

Artikel 2

Alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den (ibid.)

Artikel 3

I alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Begreppet ”barnets bästa” är konventionens grundpelare. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet (ibid.)

Artikel 6

Varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Det handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen (ibid.).

Artikel 12

Barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör hen. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad (ibid.).

Kvinnokonventionen

Kvinnokonventionen antogs år 1979 av FN:s generalförsamling. Kvinnokonventionen handlar om att all form av diskriminering av kvinnor numera är olaglig, vilket vidare kan stärka kvinnors rättigheter. Konventionen består av 30 olika artiklar, varav 16 är definitioner och rättigheter. Resterande artiklar handlar om hur respektive stat ska arbeta och bevaka att konventionen följs (UN Women Sverige). Detta betyder att respektive land/stat ansvarar för att vidta åtgärder för att kvinnor inte ska bli utsatta för diskriminering (ibid.)

Barnfridsbrott

Sedan juli 2021 är det brottsligt att låta barn bevittna brott såsom vålds- och sexualbrott i nära relationer. Barnfridsbrott är straffbart med upp till två års fängelse. Allvarliga barnfridsbrott kan bestraffas med upp till fyra års fängelse (4 kap 3§ 2-3st BrB). Polisen redovisar att bestämmelsen gäller även när ett barn inte sett våldshandlingar, utan det räcker att barnet enbart

hört våldshandlingarna (Polisen, 2021). Ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående, ses som offer för brott enligt 5 kap 11§ SoL och barnet ska därefter få den hjälp och det stöd som hen behöver.

Åtgärder innan det dödliga våldet skett

Vad händer vid en orosanmälan?

Enligt 14 kap 1c§ SoL bör alla som har kännedom eller misstanke kring att ett barn far illa anmäla detta till socialnämnden. Som privatperson har man möjlighet att vara anonym (ibid.). För personal inom förskola och skola, tandvård, hälso- och sjukvård, socialtjänst eller kriminalvården gäller anmälningsskyldighet, det vill säga att man enligt 14 kap 1§ SoL genast ska anmäla om det finns en misstanke om att ett barn far illa.

När en orosanmälan inkommit till socialnämnden ska denna anmälan aktualiseras utan dröjsmål (11 kap 1§ SoL). När orosanmälan handlar om att ett barn möjligtvis far illa, ska socialnämnden genast göra en skyddsbedömning om barnet är i behov av omedelbart skydd och detta ska dokumenteras (ibid.). När socialnämnden gör en bedömning om barnets skydd eller stöd kan nämnden rådgöra med sakkunniga, samt ta in andra nödvändiga kontakter i ärendet (11 kap 2§ SoL). Dock ska utredningens omfattning inte överstiga den omfattning som den kräver (ibid.). Ett beslut gällande att inleda eller ej ska, om det inte finns särskilda skäl, fattas inom 14 dagar efter det att orosanmälan inkommit (11 kap 1a§ 2st SoL).

Insatser från socialtjänsten

Stiftelsen Allmänna Barnhuset redovisar en behandlingsmetod, KIBB, som inriktar sig till barn som bevittnat våld i hemmet, samt resterande familj, inklusive våldsutövaren (Stiftelsen allmänna barnhuset, 2020). KIBB står för Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel och riktar sig till barn mellan 3 - 17 år, som genom socialtjänstens bedömning ska fortsätta bo eller ha umgänge med den föräldern som utsatt barnet för misshandel. Behandlingsmetoden innefattar två delar: barnbehandling samt föräldrarnas behandling (ibid.). Johanna Thulin som är lektor vid Linnéuniversitetet publicerade 2019 en doktorsavhandling som visade på att barnens traumasymtom minskade efter KIBB och behandlingen gav bestående effekter för familjen även ett halvår efter behandlingen, samt att våldet inom familjen minskat drastiskt (Thulin, 2019).

Skyddande insatser

I detta arbete finns det två former av insatser som är av relevans. Detta är insatser som kan sättas in med hänvisning till lagen eller om relevanta myndigheter anser att det finns ett skyddsbehov för våldsutsatta personer.

Inom skyddade personuppgifter finns det två underkategorier som en person, mamma och barn i uppsatsens syfte, kan ansöka om. Dessa två olika interventioner kan medföra ett skydd för mamman och barnet när behovet finns. Det kan handla om sekretessmarkering som enligt Skatteverket (2022) är den lägsta formen av skyddade personuppgifter som en person kan ansöka om. Detta betyder att man markerar och registrerar i folkbokföringsdatabasen vad som är av sekretess och vad som inte är det. Sekretessmarkering regleras i 5 kap 5§ OSL. Att få en sekretessmarkering som mamma och barn kan medföra att pappan, personen de är i behov av skydd från, inte har möjlighet att finna dem. Det sker en noggrann skadebedömning från Skatteverket (ibid.). Vem som helst kan inte få en sekretessmarkering, vilket betyder att det enbart sker i de fall där behovet finns. Nästa form av skyddade personuppgifter är skyddad folkbokföring, vilket är ett skydd som är starkare än sekretessmarkering (ibid.). För att bli beviljad skyddad folkbokföring ska det föreligga särskilda skäl om att personen blivit eller kan bli utsatt för brott, förföljelse eller andra allvarliga trakasserier (ibid.). I förhållande till denna uppsats förklarar vi processen som att ett barn och dess mamma som blivit utsatt för våld inom familjen, kan ansöka om att få denna form av skyddade personuppgifter för att inte utsättas för fler brott från pappan. 30§ 2 st folkbokföringslagen förklarar att om den skyddade folkbokföringen gäller ett barn under 18 år, måste ansökan göras av en vårdnadshavare med syftet att skydda barnet från den andra vårdnadshavaren.

Socialstyrelsen (2013) skriver att skyddat boende har olika benämningar och kan användas på olika sätt. Skyddat boende kan vara en tillfällig bostadslösning, såsom lägenhet på en skyddad adress eller ett kollektiv där flera personer som är i behov av skyddat boende bor. Ibland används även hotell eller vandrarhem som tillfälliga skyddade boenden (Socialstyrelsen, 2013). Skyddat boende kan även innebära en långsiktig insats med stöd- och behandlingsinsatser (ibid.). Syftet med skyddat boende är att ge människor som utsätts för våld och hot, akut eller långsiktigt stöd. Kommuner, ideella föreningar och privata aktörer kan driva skyddade boenden. I de flesta fall handlar det inte enbart om att få ett boende, utan det kombineras oftast med stöd för att hjälpa att stärka individen (ibid.). Vid situationer där Socialstyrelsen anser att

det behövs, kan en mamma och hennes barn sättas i ett skyddat boende, för att på så sätt hjälpa dem bort från pappans våld eller hot. Det blir alltså ett steg i de insatser som vidtas för att minska våldet i nära relationer (ibid.).

Åtgärder efter att det dödliga våldet skett

Familjehem

Familjehem tar emot barn och unga personer som av olika anledningar inte kan bo kvar i sitt hem. Det är socialtjänstens ansvar att rekrytera, utreda och erbjuda utbildning till familjehem som ansökt (Socialstyrelsen, 2021b). Familjehemmets syfte är att ge barnet stöd och tillgodose de behov som finns, samt vara en trygg tillvaro för barnet (Socialstyrelsen, 2021c). Man har som familjehem regelbunden kontakt med socialtjänsten för att följa upp hur barnet har det i familjen, samt se till att familjehemmet har det stöd som hemmet behöver från socialtjänsten (Socialtjänsten, 2021b). Familjehemsvård regleras i 6 kap SoL. Socialnämnden ska i första hand överväga om det finns någon anhörig eller annan närstående som kan ta emot barnet enligt 6 kap 5§ SoL, dock ska barnets bästa alltid betraktas enligt 1 kap 2§ SoL. Man kan enligt Socialstyrelsen bli placerad i familjehem genom SoL, men man kan även bli tvångsplacerad i familjehem med hänvisning till LVU (Socialstyrelsen, 2021c).

Jourhem

Socialstyrelsen beskriver att jourhem tar emot barn under en kortare period där barnet är i behov av omedelbart skydd (2021d). Socialtjänsten behöver ibland placera barn i ett jourhem för att kunna göra en utredning av barnets situation där barnet för stunden inte kan bo hemma. Vidare förklarar Socialstyrelsen att man som ensam eller som familj kan vara jourhem och att alla kan ansöka för att bli ett. Liksom i ett familjehem kan barn i jourhem vara placerade frivilligt men även under tvång. En jourplacering kan pågå från några dagar upp till sex månader (ibid.). För att få bli jourhem måste man, precis som med familjehem, bli utredd för att se om man är lämplig (ibid.).

Metod och metodologiska överväganden

Val av metod

Arbetet utgår ifrån en kvalitativ undersökning, i form av en innehållsanalys. Den text vi har valt att analysera är boken "I händelse av min död" (2019) skriven av journalisterna på Aftonbladets redaktion, Kerstin Weigl och Kristina Edblom. Boken bygger på en tio år lång granskning av varje kvinna som sedan 1 januari 2000 till och med januari 2019 blivit dödad av en man hon hade/hade haft en relation med (ibid.). Författarna uppger att boken bygger på domar, journaler, rättspsykiatriska yttranden, samt intervjuer och kontakter mellan författarna och personer som stod nära de dödade kvinnorna, däribland vissa kvinnors barn (ibid.).

Vi har valt att göra en innehållsanalys med anledning av ämnets känslighet. Vi har diskuterat för- och nackdelar med att tillföra någon form av intervju för att stärka de berättelser som förekommer i vår valda empiri. Vi kom fram till att enbart använda oss av texterna och intervjuerna som transkriberats i boken, vilket kommer göras med stor försiktighet eftersom det är en andrahandskälla. Att vi använder oss av en andrahandskälla medför att vi måste vara nyanserade och distanserade till det innehåll vi läser. Författarna av boken vi valt att analysera har ett annat syfte med boken än det syfte vi har med denna uppsats, vilket är något vi måste förhålla oss kritiskt till. Vi kan se att det finns en del riktade och värdeladdade ord i boken för att beskriva männen som dödade kvinnorna. Vi har under analysens gång fört diskussioner och reflekterat över respektive citat, samt om dessa värdeladdade ord är av betydelse för analysens trovärdighet. Dessutom har vi under varje citat förklarat vad vi läser och tolkar ut citatet och fört resonemang till varför citatet används. Uppsatsen kan inte dra några generella slutsatser då vi hade behövt ett större underlag, samt förstahandskällor som styrker det boken antyder för att få en definitiv slutsats till frågeställningen.

Vi förde diskussion om att bli utsatt för våld i nära relationer, speciellt när detta våld resulterar i att en förälder dör, är ett ämne som kan anses svårt att prata om för de inblandade. Fördelar med att inkludera intervjuer i arbetet är att vi får mer säkra källor och inte behöver förlita oss på vår andrahandskälla. Vi väljer dock att använda det material som finns i boken då vi förmodar att intervjupersonerna fått ta del av och godkänt materialet i boken innan det publicerades. Materialet används med försiktighet då författarna kan ha valt ut citat som gynnar deras personliga åsikter, värderingar och syfte med boken. Martyn Denscombe skriver i sin bok "Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskapen" (1998)

att man som författare till en studie eller forskning behöver göra en bedömning av tidskrifter utifrån de innehållsmässiga kvaliteterna gällande skriftens innehåll. Denscombe förklarar att de inte fungerar att naivt tro på allt som skrivs utan författaren behöver vara kritisk och bedöma skriftens trovärdighet (ibid.). Denscombe menar på att man här måste resonera kring skriftens trovärdighet, med frågor som i vilket syfte skrevs boken, vem skrev boken samt om innebörden är entydig eller om där finns jargonger och uttryck som man läser mellan raderna (ibid.). En mer genomförlig granskning av trovärdigheten förklaras längre ner i kapitlet.

Urval av empiri

Marco Nilsson skriver i boken "Introduktion till samhällsvetenskaplig analys" att en urvalsram är en sammanfattning av flera olika benämningar såsom ålder, kön, etnicitet och så vidare (2014). Nilsson fortsätter och förklarar att där finns ett flertal olika urval som man i sin studie kan använda sig av. Då denna uppsats använder sig av redan befintliga intervjuer och berättelser anser vi att vi använder ett bekvämlighetsurval på det viset att vi använder oss av redan befintliga dokument och intervjuer. Vi kan som tidigare nämnt inte generalisera slutsatserna av uppsatsen då vi hade behövt ett antal förstahandskällor och intervjuer med personer som varit med om våld i nära relation och fått sin mamma dödad av pappan. Eftersom ämnet är känsligt och stramt avgränsat ansåg vi att det var smidigast och smartast av oss att använda en redan befintlig skrift som sammanfattar ett flertal intervjuer, därav är det ett bekvämlighetsurval.

Tillförlitlighet

Alan Bryman (2018) redogör tillförlitlighet, vilket är det kriterium som vi har utgått ifrån under materialinsamlingen. Tillförlitlighets kriteriet har i sig fyra delkriterier, trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman, 2018). Vi kommer här behandla de olika delkriterierna och deras relevans för arbetet.

Bryman förklarar att trovärdighet är det främsta inom tillförlitligheten. Med trovärdighet menar Bryman att vi som författare ska bortse från de olika perspektiv och alla befintliga beskrivningar som finns av den sociala verkligheten. I vår innehållsanalys har vi varit nyanserade och distanserade till bokens agenda som vi tidigare nämnt. Det går inte att se vilket/vilka perspektiv som journalisterna har valt att skriva utifrån, men det går att diskutera att författarna av boken har ett syfte med boken. Vi diskuterar vikten av citatet under varje citat i analysen och förhåller

oss distanserade till materialet genom att göra oss medvetna om perspektiven som citaten kan innefatta.

Utöver trovärdighet förklarar Bryman att pålitlighet är en motsvarighet till den reliabilitet som man använder inom kvantitativ forskning. Han menar att det ska vara möjligt att redogöra för det insamlade materialet, samt tillvägagångssätten i samband med det resultat som framkommit av den empiriska analysen (Bryman, 2018). Vi har diskuterat pålitligheten genom redogörelse av citat och bilagor, med nyanserade och distanserade perspektiv då det är en andrahandskälla. Vi kan inte redogöra för hur författarna har fört intervjuer med personerna, men vi kan använda oss av deras intervjustycken och förhålla oss kritiskt till dessa genom att som ovan nämnt diskutera möjliga perspektiv och syften som författarna haft, något vi successivt gör under analysens gång.

Med delkriteriet överförbarhet menar Bryman att forskaren intresserar sig för hur forskaren kan använda det insamlade materialet och resultatet i en annan miljö (Bryman, 2018). Detta kriterium är inte av större vikt i detta arbete då det är av en mindre skala. Vid en större forskning hade detta kriterium varit av större relevans.

Brymans sista delkriterium är möjlighet att styrka och konfirmera, som handlar om att forskaren inte ska agera och forska med egna och personliga värderingar som kan påverka slutsatserna och resultaten (Bryman, 2018). Detta kriterium kan anses vara det svåraste att förhålla sig till i detta arbete. Då det är andrahandskällor som vi analyserar blir det utmanande att se förbi författarnas egna värderingar som är återkommande i boken. Det blir även svårare att konfirmera och styrka boken då författarna är journalister och som högst troligt inte har i syfte att agera och forska utan personliga värderingar.

Kodning

Efter den initiala filtreringen är gjord och de utvalda texterna visar på användbar information, börjar kodningen. Detta innebär att texterna bearbetas på ett metodiskt sätt för att vidare kunna analyseras utifrån de olika frågeställningarna (Nilsson, 2014). Bearbetningen sker genom markeringar av relevanta delar i de olika texterna som finns i den valda innehållsanalysen.

Boken "I händelse av min död" (2019) delades in i olika kategorier där rosa markering stod för umgänge mellan barnet och pappan, grönt stod för vart barnen flyttar, gult stod för vem och hur

vårdnaden för barnet ser ut, samt att blått stod för förebyggande arbete eller annat som kunde vara av intresse under analysen. Därefter lade vi dessa färgmarkeringar i en separat bilaga, alla markeringar i rosa skrevs tillsammans och likaså för de andra färgerna. Detta gjordes för att vi skulle kunna få en överblick över varje specifikt område vi valt att analysera. Därefter användes det samlade materialet vid analysen. För mer detaljer, se bilaga 2.

Forskningsetik

Med hänvisning till att detta arbete är en innehållsanalys av redan befintligt material, anser vi att det inte bör finnas några omedelbara etiska hinder för att genomföra arbetet på ett säkert sätt. Det finns dock fyra etiska kriterier som behöver följas oavsett hur arbetets tillvägagångssätt ser ut. I arbetet kommer fokuset vara på konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, dock kommer informationskravet och samtyckeskravet ändå vara med vid informationsinsamlingen av materialet.

Konfidentialitetskravet är av relevans i detta arbete. Konfidentialitetskravet hänvisar till att individernas personliga uppgifter kommer behandlas med största möjliga konfidentialitet. Eftersom det är en redan publicerad skrift som vi använder är detta kriterium uppfyllt redan då vi som författare inte har personernas personliga uppgifter.

Det andra kriteriet som är av relevans för arbetet är nyttjandekravet, alltså att det insamlade materialet endast får användas i forskningsändamål. Detta arbete använder sig av en bok som vi inte tror haft i syfte att användas i forskningsändamål. Vår uppsats kommer publiceras på LUP och finnas tillgänglig för andra personer att läsa. Uppsatsen är dock en studie i en mindre skala inom ämnet och materialet kommer inte att användas för andra forskningsändamål. Vi anser även att detta kriterium inte sätter hinder för arbetet då de andra etiska kraven är uppfyllda, samt att det är ett redan publicerat material som används.

Varför dessa två kriterier är av största relevans för arbetet handlar om ämnets känslighet. Konfidentialitetskravet är av relevans då det ämne som analyseras kan medföra att de inblandade personerna känner sig exponerade för världen om deras riktiga namn och personliga uppgifter kommer ut. Som nämnts ovan så har detta kriterium tagits i beaktning redan när boken gavs ut, samt att författarna har ändrat de personers namn och ålder som inte vill bli exponerade. Nyttjandekravet är av relevans då detta är en mindre studie, därmed kommer innehållet i den

analyserade boken användas på ett sätt som går i linje med detta kriterium. Nedan kommer de två resterande kriterierna som inte kommer vara i största fokus för arbetets genomförande att presenteras för överskådlighetens skull.

Informationskravet handlar om att forskaren ska informera de som blir berörda av forskningsuppgiftens syfte. Detta krav är inte av större relevans för arbetet då nytt material inte kommer samlas in. Personerna som varit deltagande i det material som används, har redan blivit informerade om syftet av författarna till materialet som de deltagit i. Dessutom framför Weigl och Edblom att de bytt ut namn och ålder på personer som inte varit bekväma med att ha deras identiteter framförda. Detta krav är därmed inte ett hinder för arbetet.

Samtyckeskravet handlar om att deltagarna i en undersökning själva har rätt att bestämma om deras medverkan. Även här handlar det om att det material som används i detta arbete redan är ute på nätet eller i publicerade böcker. Detta innebär att materialet är fritt att ta del av utan att behöva kontakta personerna som är med i materialet.

Arbetsfördelning

Under arbetets gång har vi arbetat både tillsammans och ensamma. Att vi valt att arbeta på detta sätt är med hänseende till att vi känner varandra och vet vilka styrkor och svagheter vi har när det kommer till att skriva uppsatser. En av oss är bättre på att hitta källor och information, medan den andra är bättre på att uttrycka och skriva ner det insamlade materialet. De gånger vi arbetat tillsammans har vi skrivit vissa rubriker tillsammans, eller så har vi fört diskussioner under tiden som vi skriver på olika rubriker. När vi arbetat på olika håll har vi haft kontakt med varandra via zoom eller telefon för att kunna ställa frågor och ha diskussioner. Vi har även använt oss av kommentarsfunktionen i Google Docs för att skriva in frågor gällande den skrivna texten.

Teoretiskt ramverk

Detta arbete kommer huvudsakligen att utgå från anknytningsteorin. Anknytningsteorin kommer behandlas genom att vi i denna rubrik förklarar vilka olika former av anknytningar som finns, för att sedan vidare analysera hur anknytningen ändras för barnet innan, under och efter det dödliga våldet, i analysavsnittet. Då vår valda empiri består av andrahandskällor

kommer vi analysera barnens anknytning utifrån ett andrahands perspektiv, något vi kommer göra med största försiktighet då det inte är barnets egen röst/berättelse vi analyserar. Anknytningsteorin är aktuell i detta arbete då anknytningen har en stor påverkan på ett barns uppväxt och hur barnet kommer hantera olika situationer i vuxen ålder. Teorin tar även upp hur olika anknytningar uttrycker sig olika för barn, i relation till hur deras familjerelation ser ut. Utöver anknytningsteorin kommer även Banduras sociala inlärningsteori att användas vid analysen, då inlärning av olika beteende är något alla människor gör undermedvetet.

Anknytningsteorin

Anknytningsteorins upphovsman John Bowlby (1907–1990) var en barnpsykiatriker och psykoanalytiker. Bowlby använde evolutionsbiologin för att visa hur ett känslomässigt band mellan vårdare och barn uppstår. Anknytning syftar till hur relationen mellan personer är, mer specifikt relationerna barn har med vuxna. Ett barns anknytning till en vuxen innebär att barnet har en starkare relation till vissa vuxna i sin omgivning, oftast föräldrar, syskon, mor och farföräldrar samt förskollärare eller liknande (Broberg et al., 2013). Efter Bowlby tog psykologen Mary Ainsworth vid och utvecklade teorin med empiriskt underlag (ibid.). Broberg (2013) har skrivit om att anknytningsteorin tar upp olika anknytningsmönster ett barn kan ha utifrån barnets relation till sina föräldrar. Broberg förklarar att det handlar om hur föräldern hanterar sitt barn i olika situationer och att det är under dessa olika situationer som anknytningsmönstret utvecklats mellan barnet och föräldern (ibid.). Det finns enligt psykologen Gunilla Linden fyra olika anknytningsmönster (Linden, 2013).

Det första anknytningsmönstret är trygg anknytning, som innebär att barnet uppvisar en trygg relation till anknytningspersonen och världen. Barnet är flexibelt när det kommer till närhetssökande och utforskande. Barnet känner att hen kan lita på sin anknytningsperson i icke-familjära situationer och känner sig därmed trygg med att utforska världen då barnet känner att hen kan gå till sin anknytningsperson om den skulle behöva det (ibid.).

Det andra anknytningsmönstret är otrött undvikande och innebär att barnet inte använder sin anknytningsperson som en trygg bas. Barnet har inga problem med att utforska världen även om anknytningspersonen inte är i närheten. Barnet söker inte kroppskontakt när anknytningspersonen är med och är på sin vakt i stället för att utforska när anknytningspersonen är i närheten (ibid.).

Det tredje anknytningsmönstret är otryggt ambivalent. Detta innebär att barnet blir orolig och upprörd vid nya situationer även om anknytningspersonen är med. Om anknytningspersonen lämnar barnet och sedan kommer tillbaka låter barnet inte personen trösta den. Barnet lugnar sig inte när det får kontakt med sin anknytningsperson utan avvisar istället kontakten (ibid.).

Det fjärde anknytningsmönstret är Desorganiserad anknytning. Denna anknytning handlar om de barn som uppvisar motstridiga rörelsemönster eller barn som inte uppmärksammar den omgivande miljön. Dessa barn uppvisar ofta rädsla när de är med sin anknytningsperson. Att barnet är rädd för sin anknytningsperson och samtidigt är på en ny plats medför att barnet hamnar i en inre konflikt. Barnets anknytning till personen gör att barnet närmar sig anknytningspersonen, men samtidigt blir barnet räddare ju närmare personen kommer barnet (ibid.).

Centrala begrepp inom anknytningsteorin

Inom anknytningsteorin finns ett begrepp som är av relevans för detta arbete, utöver de begrepp som vi har beskrivit ovan. Begreppet är sekundär trygghet och syftar till det andrahandsval ett barn med otrygg anknytning kan skapa i relation till sina anknytningspersoner. Att ett barn kan skapa en sekundär trygghet till sin anknytningsperson innebär att barnet, trots sina otrygga grundupplevelser med anknytningspersonen, kan kontrollera sin rädsla för personen för att på så sätt bibehålla tillräcklig närhet till anknytningspersonen (Lindén, 2013).

Social inlärningsteori

Social inlärningsteori kommer ha en mindre roll i arbetet, det kommer dock nämnas i analysen att den inlärning och attityden till våld som barn växer upp med, påverkar hur personen beter sig i vuxen ålder. Detta gäller även beteenden som våldsutövare uppvisar under våldets process (James F. Anderson & Kimberly Kras, 2005). Med detta i åtanke kommer denna teori endast presenteras kort här.

Den sociala inlärningsteorins upphovsman är psykologiprofessorn Albert Bandura (1925–2021). Hans teori om inlärning grundar sig i tankar om hur inlärningen fungerar. Inlärningen hos barn skapas genom att barnet beter sig på olika sätt för att se vilket beteende som uppskattas mest av omgivningen. Ett barn tar in beteende från andra i sin omgivning och avgör vilka beteende som är acceptabla. Inlärningen kommer även från olika faktorer i individens omgivning, detta kan handla om värderingar, tankesätt och beteende (Anderson & Krass, 2005).

Att denna teori tas upp i arbetet är med hänvisning till att inlärning är en stor del av hur en människa formas. Det ett barn ser, hör och tar del av under sin uppväxt kommer vara en del av hur de hanterar situationer i framtiden. Det medför att barnet tar in det våld som kan förekomma i hemmet och om detta inte stoppas kan det leda till att barnet använder sig av våldsamma handlingar i vuxenlivet.

Analys och resultat

Boken "I händelse av min död" (Edblom och Weigl, 2019) kommer att analyseras utifrån våra frågeställningar och våra valda teorier. Upplägget av analysen kommer vara en tidslinje, där analysen kommer utgå från det boken beskriver händer innan våldet blir dödligt, alltså hur författarna framställer vad som kan göras för att förebygga att våld sker. Sedan kommer analysen gå vidare till hur åtgärderna ser ut när det dödliga våldet har skett, alltså vart barnet tar vägen fysiskt och emotionellt utifrån det författarna skriver i boken. Till sist kommer vi att analysera de beskrivningar som författarna skrivit om vad som händer efter att mordet inträffat.

Innan våldet som leder till döden

De flesta har en psykiatrisk diagnos eller personlighetsstörning, eller bådadera. För de störda männen har kvinnan varit allt. Han har inte accepterat att bli lämnad. Vanligt är att varningssignalerna kring männen hopat sig: uppsägning, oklar bostadssituation, accelererande missbruk. Skilsmässa eller hot om att hon ska lämna är utlösande faktorer. Varningssignaler har inte uppfattats och inte förts vidare.

Weigl & Edblom

s. 182f

I citatet ovan beskriver författarna männen som personlighetsstörda och att de inte klarar av att bli lämnade. Författarna skriver att varningssignaler visat sig tidigt men inte uppfattats av varken mannen, kvinnan eller någon i deras nätverk. Vi uppfattar det som att författarna ger en generaliserande och fördomsfull bild av männen genom att ge dem psykiatriska diagnoser, utan att vi med säkerhet kan veta att männen lidit av dessa diagnoser. Sättet som författarna skriver på i detta citat ser vi som fördomsfullt gällande hur psykiatriska diagnoser fungerar - vilket vi

antar att de gör för att skapa känslor och för att föra fram sitt budskap. Trots författarnas sätt att beskriva männen har vi tagit fasta på citatet för att visa att det kan finnas ouppmärksammade varningssignaler hos våldsutövare.

I citatet ovan beskriver författarna att männen har behövt hjälp när de första varningssignalerna framkom och därmed inte endast efter det att männen hamnat hos till exempel Kriminalvården. Baserat på det som författarna tar upp och på tidigare studier anser vi att förebyggande arbete är något som inte endast Kriminalvården bör hantera, utan det gäller alla myndigheter som kommer i kontakt med personer som uppvisar symptom på att de inte mår bra. Det kan handla om att ha bättre kommunikation mellan de olika myndigheterna inom vården, för att på så sätt se om det finns mönster av ohälsa bland befolkningen och därefter kunna tillsätta insatser innan det blir för sent (Statskontoret, 2021). Utifrån den litteratur vi läst, menar vi att utreda och hjälpa män som uppvisar varningssignaler inte bara hjälper männen i sig. Det hjälper även barnen i framtiden, så att de inte förlorar sin mamma eller pappa, men viktigast av allt, så att de inte förlorar sig själva. Som Edblom och Weigl (2019) skriver i citatet ovan, så brukar varningssignalerna framträda efter utlösande faktorer i mannens liv. Om flera myndigheter, verksamheter och civilsamhället hjälps åt att uppmärksamma och hjälpa till vid tidiga tecken på psykisk ohälsa och våldsbeteende så kan detta leda till färre mord och att färre barn blir utan mamma och i förlängningen även pappa.

Att rapportera våldsamt beteende och att uppmärksamma våldsamt beteende tolkar vi, utifrån materialet, är det första steget till att kunna stoppa våldet. Detta är inte endast myndigheters arbete enligt Statskontoret, alla kan hjälpa till med detta, ser man som privatperson att någon uppvisar tecken på att hen är utsatt för våld, eller att det finns varningssignaler som påvisar att hen skulle kunna ta till våld, behöver man uppmärksamma myndigheter som kan hjälpa. Statskontoret (2021) fortsätter med att det är speciellt viktigt att uppmärksamma myndigheter om våld som förekommer i närheten av barn, detta för att kunna stoppa våldet innan det påverkar barnet allt för mycket (Statskontoret, 2021). I barnkonventionens artikel 6 tas det upp att barn har rätt att leva och utvecklas på olika plan, detta innebär även mentalt och emotionellt. Barn ska inte ta del av situationer som kan hindra deras mentala utveckling och att stoppa våldet som ett barn kan utsättas för är en del av detta.

De personlighetsstörda männen, som psykopaterna, är inte sjuka i lagens mening och döms till fängelse. Där kan de fortsätta att manipulera. En man lyckades lura Kriminalvården och psykologen att han var ofarlig så länge han var nykter: störningen var borta, han var ångerfull. Han dödade sin flickvän under en permission.

Weigl & Edblom

s. 182

Författarna beskriver återigen männen i citatet med värdeladdade ord såsom "personlighetsstörda" och "psykopater". I citatet framställs hur sjuka människor begår sjuka handlingar, vilket kan handla om att författarna försöker skapa en avsky gentemot männen som begått brottet. Författarna väljer att kalla männen för psykiskt sjuka och diagnostisera dessa utan att redovisa ett underlag för att männen faktiskt lidit av dessa psykiatriska diagnoser. Vi väljer att använda detta citat men att bortse från de värdeladdade orden för att visa att det kan hända att män kan utföra dödligt våld under permission.

Statskontoret fick under 2020 i uppdrag av regeringen att följa upp och analysera hur arbetet med den nationella strategin Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor ser ut inom olika myndigheter runt om i landet. 2021 kom Stadskontoret ut med uppföljningen efter att de intervjuat och analyserat vad medarbetarna på de olika myndigheterna hade att säga om det arbete de har gjort.

Under Statskontorets analys framkom det att majoriteten av arbetet som genomförts på de olika myndigheterna handlade om att samla in och sprida kunskap om ämnet mäns våld mot kvinnor (Statskontoret, 2021). Fokuset hos myndigheterna var alltså inte inriktat för att aktivt förebygga våldet, oavsett om det handlar om förebyggande arbete innan våldet resulterar i död, eller om det handlar om förebyggande arbete för återfall hos förövarna (ibid.).

Rapporten från Stadskontoret (2021) visar att det främst är Kriminalvården som arbetar förebyggande med våldsutövare. Dock menar Kriminalvården att deras arbete inte gör någon nytta så länge det förebyggande arbetet inte fortsätter under hela våldsutövarens vistelse på anstalten samt efter han avtjänat sitt straff. Kriminalvården förklarar att utomstående myndigheter måste fånga upp dessa män och fortsätta behandlingen de fått på anstalten, annars är risken för återfall i det våldsamma beteendet stor (Statskontoret, 2021).

Utifrån ovanstående information från Statskontoret så hade utfallet för mannen i citatet kanske varit annorlunda om mannen fått fortsatt behandling för sitt våldsamma beteende även under permissionen. Det finns såklart inte en garanti att våldet minskar eller försvinner efter en vistelse hos Kriminalvården, men som Kriminalvården tar upp i Statskontorets (2021) analys, så krävs det en gemensam ansträngning från hela samhället för att se till så att arbetet Kriminalvården gör fortlöper efter frigivning eller under permissionsdagar.

Minst sju av tio har psykiska problem.

Var fjärde har en pågående vårdkontakt.

Minst var tionde har sökt hjälp i vården samma vecka som de har mördat.

Weigl & Edblom

s.186

I citatet ovan skriver författarna om män som upplever att de mår dåligt och söker hjälp för detta hos sjukvården, strax innan de dödar sin partner eller före detta partner. Författarna menar dock att männen antingen får sömntabletter eller antidepressiva läkemedel eller ingen hjälp alls av sjukvården när de är där.

Enligt författarna så kommer många av de personer som är eller har varit våldsutövare från en bakgrund med psykisk ohälsa, de kan visa tecken på att de inte mår bra av olika anledningar. Anledningar som kan ha att göra med deras egen uppväxt (Edblom & Weigl, 2019). Vi håller med om de resonemangen Stadskontoret (2021) har kring att hjälpande myndigheter behöver sätta in passande insatser, såsom KIBB, just för att undvika att fler kommer till skada av personen som mår dåligt. Att sätta in insatser till den som mår dåligt kan göra att våldet minskar eller till och med upphör då mannen fått den hjälp han behöver för att hantera sina känslor och sitt mående. I vissa fall fungerar inte de insatta insatserna för mannens beteende, då kan det vara av större vikt att hjälpa familjen med insatser såsom skyddat boende, skyddade personuppgifter (Skatteverket, 2020; Socialstyrelsen, 2013) och liknande som skydd som är riktade för resten av familjen istället för våldsutövaren. Dessa insatser kan även bidra till att barn får färre eller åtminstone lindrigare konsekvenser av det våld de har upplevt då de inte längre behöver leva med det i hemmet.

I och med vad ovanstående citat visar på, så kan det argumenteras för att det ibland inte hjälper att sätta in insatser eller ha kontakt med vården när man är våldsutövare. Vi tolkar det som att hjälpen som våldsutövaren får, inte nödvändigtvis är rätt för just den personen eller så är hjälpen kanske inte tillräcklig. Därmed är det viktigt att det finns insatser såsom skyddat boende eller skyddade personuppgifter (Skatteverket, 2020; Socialstyrelsen, 2013) för kvinnan och barnet, som medför att familjen kan sättas i säkerhet tills dess att den våldsutövande har fått den hjälp han behöver för att inte utsätta familjen för fara.

Barnen hade alltför ofta inte fått komma till tals, inte fått uttrycka en åsikt, de vi rådfrågade med. Ni måste prata med barnen.

Weigl & Edblom

S.126

I citatet har författarna beskrivit ett samtal med en yrkesverksam person som arbetat eller arbetar med våld i nära relationer. Enligt författarna uttrycker de yrkesverksamma en gemensam önskan om att låta barnens röst komma till tals då de anser att detta sällan görs.

Salisbury, Henning och Holdford (2009) skriver att förebyggande arbete, behandlingsarbete och bedömningsarbete vid våld som rör barn behöver utvecklas. Författarna menar att det förebyggande arbetet och behandlingarna som finns i nuläget är baserade på modeller som endast hjälper en eller max två personer. Författarna menar att detta behöver utvecklas till ett arbete som ser hela familjen och inte bara den våldsutövande. Rooji et. al (2015) tar även upp detta och menar på att det förebyggande arbetet, behandlingsarbetet och bedömningsarbetet behöver utvecklas när det kommer till avvikande berättelser, speciellt i de fall som involverar barn. Rooji et. al (2015) menar på att personer som arbetar med dessa familjer behöver analysera utsagorna från flera familjemedlemmar och göra riskbedömningar utifrån de svar de får för att kunna sätta in rätt insatser innan det leder till att en förälder dör, samt för att minska risken för ohälsa hos barnet/en (Rooij et. al., 2015). När dessa riskbedömningar görs av socialtjänsten bör socialarbetaren ta utlåtande från alla i familjen, alltså de som påverkas av riskbedömningens konsekvenser. Att se hela familjen från första stund när en anmälan om våld inkommit till socialnämnden, är något som skulle kunna hindra dödsfall och negativ påverkan för barnet i framtiden menar Rooji et. al (2015). Vår tolkning detta är att personalen på socialtjänsten kan få en bättre bild av hur familjesituationen ser ut genom att prata med barnen.

Vi uppfattar även att göra barnen till en del av insatsen kan leda till ett förebyggande av framtida våldsutövare, detta med hänvisning till Banduras inlärningsteori. Den sociala inlärningsteorin bygger på idén om att en person lär sig hur den ska bete sig genom att följa andra personer i sin närhet, men även att man följer det som sker i sin omgivning. Vi menar utifrån detta att om familjen i helhet får den hjälpen de behöver för att våldet ska upphöra, så får barnen en chans att se att våldsamt beteende inte är något som accepteras i samhället, samt att de lär sig hur de kan bete sig i stället för att ta till våld.

Henriksson visste det. Hon tänkte inte att Amira skulle dö. Hon såg först efteråt i journalen att hon noterade möjligheten. Två gånger till och med. "Han har sagt flera gånger att han ska döda henne."

Weigl & Edblom

s. 231

I citatet skriver Edblom och Weigl (2019) om Amiras sökande efter skydd hos en myndighet. Enligt författarna hade en yrkesverksam dokumenterat i sina journaler att Amira uttryckt att hennes man kommer döda henne. Trots att den yrkesverksamma personen fått höra hennes oro så har det enligt författarna inte gjorts någon ordentlig eller effektiv insats för att skydda Amira och hennes barn.

Utifrån innehållet i citatet ovan, uppfattar vi att en riskbedömning skulle genomförts direkt när Amira kom till myndigheten och bad om hjälp. Vi tolkar det som att det hade kunnat minska konsekvenserna av våldet innan hon blev dödad av sin man om Amiras familj hade genomgått en grundlig riskbedömning. Att genomföra riskbedömningar är dock inte allt som kan göras i en situation så som Amiras. Vi uppfattar det som att myndigheterna som möter personer som söker hjälp för dessa sorters problem behöver ha krishanteringsmanualer för fall som handlar om våld i nära relation där barn är inblandade. Vi ser det som att denna krishantering kan handla om att det finns en rutin för hur personal inom socialtjänsten och polismyndighet ska agera med barnen och kvinnan när mamman eller barnen uttrycker en oro kring mannen i familjen. Utifrån det som framkommer i detta arbete menar vi på att det även behövs krishanteringsmanualer när en förälder blivit dödad av den andra föräldern och hur personalen ska gå vidare i de fall där de juridiskt inte kan anse att myndigheten ska ingripa direkt. I dessa rutiner ser vi att det även bör finnas andra myndigheters kontaktuppgifter, så att barnen till exempel kan få gå och prata med en psykolog eller terapeut för att få hjälp att bearbeta händelserna.

Liksom barnkonventionen finns det en kvinnokonvention som behandlar kvinnors rättigheter och hur olika myndigheter ska agera för att skydda kvinnor i samhället. Kvinnokonventionen är ett av de främsta skydden en kvinna har i samhället. Att skydda kvinnor som blir utsatta för våld i nära relation upplever vi är ett av de effektivare sätten att skydda barnen från det dödliga våldets konsekvenser. Utifrån tidigare nämnda källor, till exempel Socialstyrelsen (2013), så finns det flertalet myndigheter, föreningar och ideella organisationer som jobbar med att ge kvinnor och barn som blir utsatta för våld förutsättningar för att lämna relationen och skyddas. Detta sker genom att kvinnorna och barnen kan ansöka om olika former av skyddade personuppgifter (Skatteverket, 2020). Kvinnorna kan även genom kommunal verksamhet, privata aktörer eller genom ideella organisationer hamna på skyddat boende (Socialstyrelsen, 2013), där mannen inte kommer åt kvinnan och barnet/barnen, samt att de kan få det stöd och den hjälp de behöver. Viktigt att nämna är dock att kvinnorna och barnen per automatik inte undkommer våldet bara för att de lämnar relationen. Vi tolkar det dock, utifrån vår valda empiri, som att kvinnorna och barnen kan få en bättre chans till ett liv utan mer trauma om de får det stöd som nämnts ovan.

I kunskapsläget tog vi upp olika sorters förebyggande insatser som finns i dagsläget. Detta för att förhindra, eller åtminstone minska de konsekvenser som kommer av dödligt våld. När en mamma kommer till socialtjänsten eller en liknande myndighet behövs dessa olika sorters insatser sättas in redan innan det dödliga våldet inträffar. Utifrån vår empiri och kunskapsläget ser vi att det är detta som kan ha störst inverkan på följderna för barnen, både just där och då, men även i framtiden. Hinner välfärdssystemet stoppa våldet innan det blir dödligt så kan sannolikt en hel del trauman undvikas för barnen. Vi uppfattar det som att detta är något som i längden kan stoppa fler våldsutövare från att formas. Som tidigare tagits upp, i samband med flera olika artiklar såsom Statskontoret (2021), tolkar vi det som att det är viktigt att alla som uppfattar en situation som våldsam, anmäler det så att insatser kan sättas in tidigt för att undvika att en förälder dör.

När döden är kommen

När vi intervjuar barnen och familjehemsföräldrarna slås vi av hur ensamma barnen blir efter mordet. De har i en och samma stund förlorat båda sina föräldrar.

Vart fjärde barn har skiljts från ett syskon. Vart femte barn har tvingats flytta flera gånger.

- Först var de hos sin faster i flera veckor, pappan hade fört dem till henne. Sedan hos mammans väninna, där de bara kräktes och kissade på sig.
- De placerades först på institution, ett boende för familjehemsbehandling med missbrukare, där var de drygt ett år.
- Vi fick aldrig något svar på varför de här stackars barnen inte fick vara kvar hos oss utan skulle flytta.
- De skulle ha tagits från pappans flickvän på en gång, de hann bli förvirrande för hon sa att pappan inte gjort fel.
- Han var först i familjehem ett år, de skulle ha hört med oss i den närmsta släkten på en gång.
- Första familjehemmet sa upp placeringen, de tyckte inte att de kunde samarbeta med socialtjänsten.

Weigl & Edblom

s. 129

Ovanstående är ett utdrag ur empirin (2019) där Weigl och Edblom intervjuat ett flertal barn och familjehemsföräldrar gällande vart barnen tagit vägen efter att pappa mördat mamma. I utdraget redogör författarna för att familjehemmen och barnen uttryckt att barnen blivit ensamma efter mammans bortgång samt att barnen blir lämnade utan insatser för att hjälpa dem. Vi kan inte veta hur många barn författarna intervjuat gällande detta, vi vet inte heller med säkerhet att det inte förekommit barn och familjehem som sagt tvärtom vad författarna skrivit om. Här måste vi igen uppmärksamma att författarna har en agenda. Vi väljer ändå att använda detta utdrag för att vi vill förstärka vissa perspektiv, samt spegla anknytningen som barnen kan ha upplevt.

Av utdraget från boken ser vi ett mönster där de intervjuade barnens och familjehemmens utlåtanden uppger liknande saker, såsom att barnen flyttat runt bland olika hem och uppvisandet av att de har varit oroliga och osäkra. Barnen har förlorat båda sina föräldrar i samma stund och hamnat i en situation som för dem i största mån har varit osäker. Barnens anknytningspersoner har i de flesta fall antingen blivit dödad eller häktad och barnet har fått flytta till ett okänt familjehem, en okänd institution eller till en släkting. Här kan vi ifrågasätta om det varit så här

bland majoriteten av intervjuerna som journalisterna haft eller om de valt ut just dessa intervjuer för att stärka sin agenda. Intervjuerna som författarna redovisat syftar på att är det problematiskt att barn flyttar runt bland ett flertal olika boenden. Detta är något som vi menar kan styrkas av anknytningsteorin. Teorin menar på att barn har en anknytning till vissa specifika personer i sitt liv och att de inte har en anknytning till främlingar (Lindén, 2013). Utifrån ovanstående menar vi att om barnet sätts i olika familjehem eller liknande kan detta medföra att barnet inte är med en person som den har en anknytning till, samt att barnet inte heller hinner bygga upp en anknytning till familjehemmet innan barnet flyttas igen. Vi tolkar att detta, med stöd i tidigare forskning och den valda empirin, kan göra att barnet blir utåtagerande eller inåtvänd. Vidare uppfattar vi att konsekvenserna av barnets utagerande/inåtvändhet i längden skulle kunna medföra att barnet inte lär sig hantera situationer på ett adekvat sätt. Enligt det vi kan avläsa i empirin och den tidigare forskningen så anser vi att det sannolikt går att hävda att om barnet inte har en befintlig anknytningsperson när det flyttar till ett familjehem, så kan det långsiktigt leda till att en ny våldsutövare växer upp.

Socialjourens personal hade köpt pyjamas, tandborstar och varsin baddräkt och tagit med systrarna till Mcdonalds...

...Ett halvår bodde systrarna i jourhemmet. Två dagar före julafton flyttade de från Ingers och Emils julpyntade hus till familjehemmet. En långsiktig lösning hade hittats.

Weigl & Edblom

s. 143f.

Citatet ovan är ett kortare citat som handlar om två systrar som förekommer under hela bokens gång. Författarna berättar utifrån sina intervjuer om hur systrarna mådde innan sin mammas död, samt vad som hände med systrarna efter dödsfallet. Citatet har vi valt att använda för att analysera vad som händer med barnen känslomässigt när de behöver flytta mellan olika jour- och familjehem.

Enligt författarna har systrarna i citatet ovan tagit del av våld, som sedan har resulterat i att deras mamma dött. Detta har sedan, utifrån vad författarna redovisat i sina intervjuer längre in i boken, utvecklats till att barnen har blivit utåtagerande samt inåtvända när de växt upp. Enligt författarna var det första som hände att socialjouren tog barnen från deras föräldrars hus och köpte några förnödenheter. Efter det uppger författarna att systrarna kördes de till jourhemmet

där de sammantaget skulle vistas ett halvår innan de skulle förflyttas igen. Att flyttas omkring bland olika boende så som systrarna i citatet beskrivs ha gjort, menar författarna är vanligt då det kan vara svårt att hitta ett familjehem som kan ta in ett syskonpar och att det sedan fungerar mellan alla parter fram tills dess att de är stora nog att bo själva (Weigl och Edblom, 2019). Av den information som författarna ger oss, tolkar vi det som att systrarnas liv vänts upp och ner och att det kan vara svårt för systrarna att lita på nya människor, speciellt om de vet om att det inte är en permanent lösning.

Känslan av att inte kunna lita på nya människor tolkar vi som i enlighet med det anknytningsteorin tar upp. Att förlora två av sina anknytningspersoner i en tid där barnet behöver dem kan resultera i att barnen har svårare att hantera situationer där de inte vet vem de kan lita på och vem de kan vända sig till. Broberg et al. (2013) tar upp hur familjen påverkar barnets anknytningsförmåga. Broberg et al. menar på att skilsmässa eller andra äktenskapliga problem kan vara riskfaktorer till att ett barn utvecklar psykisk ohälsa. Detta är något som påverkar barnet, även om barnet inte är helt medveten om vad det har upplevt tidigare (Broberg et. al, 2013).

Gunilla Lindén (2015) skriver om hur en osäker relation till föräldrarna kan bidra till att barnet inte vågar utforska världen på ett hälsosamt sätt. Detta på grund av att barnet inte litar på att föräldrarna är där om behovet uppstår (Lindén, 2015). Anna L. Jonhed (2018) skriver även hon om att det våld som ett barn bevittnat mellan sina föräldrar kan bidra och påverka barnets relation till den primära omsorgsgivaren (Jonhed, 2018). Dessa tre olika texter, från tre olika författare, visar på att familjen har stor påverkan på hur barnet kommer klara av att hantera livet i framtiden. Detta i kombination med att barnet har en osäker relation till sina föräldrar eller andra vuxna, tror vi kan medföra att de inte vågar utforska världen samt att de riskerar att utveckla psykisk ohälsa.

Utifrån det som författarna skriver om systrarna i empirin kan man resonera kring om systrarna under sin barndom har tagit del av den dysfunktionella relationen som deras föräldrar har haft och det är med störst sannolikhet att dessa systrar inte är ensamma om detta. I längden påverkar detta barnen i hur de hanterar nya situationer när de inte har en trygg bas att stå på. Lindén (2015) skriver om det som Mary Ainsworth (1972) forskade kring gällande vikten av att ha en trygg bas. Lindén menade att det är viktigt att det råder en balans mellan anknytning och utforskande. När ett barns trygghet minskar medför det att anknytnings-behovet blir större. Vad

händer då när tryggheten försvinner tillsammans med en anknytningsperson? Att de negativa upplevelserna med en anknytningsperson är dominerande medför att barnet i längden inte har ett effektivt hjälpmedel för att avbilda verkligheten (Lindén, 2015). Vi tolkar det som, utifrån det Edblom och Weigl (2019) skriver, att systerarna i citatet inte har fått denna hjälp och att detta kan ha resulterat i att den ena systemen beskrivs som utåtagerande i situationer som hon inte är familjär med och att den andra systemen är mer inåtvänd.

Även om systerarna hade fosterhemsföräldrar som tog hand om dem och som de hade fortsatt kontakt med även efter flytten, så kan de inte anses vara systerarnas primära omsorgsgivare. Därmed tolkar vi det som att de sannolikt inte hade en så pass trygg anknytning till familjehemsföräldrarna att de fått en trygg bas att stå på, såsom de egentligen hade behövt ha efter att båda föräldrarna försvunnit. Dock har vi inte all fakta om hur det har gått för detta syskonpar. Enligt den information vi kan utläsa, antar vi att systerarna inte haft en trygg bas, med trygga anknytningspersoner runt sig under tiden som de växte upp. Vi uppfattar, utifrån ovanstående, att systerarna har påverkats av sin mammas död och pappas fängslande.

Först var de hos sin faster i flera veckor, pappan hade fört dem till henne. Sedan hos mammans väninna, där de bara kräktes och kissade på sig.

Weigl & Edblom

s.129

Citatet ovan handlar om att författarna pratat med en närstående till ett barn som flyttats från ett hem till ett annat, samt hur detta barn mått rent fysiskt av detta. Vi tror att författarna försöker beskriva hur barnen bytt hem ett flertal gånger, men att myndigheter inte hjälpt eller stöttat barnen i fråga. Citatet kommer användas för att analysera hur yrkesverksamma, samt civilsamhället agerar i situationer där mamman blivit dödad av pappan, utifrån det Edblom och Weigl (2019) redovisar i sin bok.

Utifrån den information vi har tagit del av inför detta arbete så har vi fått uppfattningen att det även i de situationer där ett mord eller dråp har begåtts och barn varit med i bilden, liksom gällande det förebyggande arbetet, inte finns några direkta riktlinjer för polis, socialtjänst eller vårdpersonal om hur personalen ska förhålla sig till barnet. Weigl och Edblom skriver i boken om hur polisen och socialtjänsten kommer till platsen där dödsfallet inträffat och att personalen

tar med sig barnet och åker till ett jourhem där barnet får bo tills socialtjänsten hittat en långsiktig lösning. Enligt författarna flyttar barnet i de flesta fallen till ett familjehem där hen får bo under en kortare period, men det förekommer även att barnen får bo i familjehemmet under en längre tid. Av vad som framkommer här, uppfattar vi att det finns ett mönster kring barnet som fått sin mamma dödad och pappa häktad eller dömd, och att dessa barn troligen inte har haft en trygg punkt där barnen varit säkra på att de ska få stanna på en plats. Att barnen flyttar runt bland olika hem där de bor under kortare perioder, i samspel med att barnets anknytningsperson inte längre är närvarande, tror vi kan bidra till att barnen får en desorienterad anknytning.

Att barn har en desorganiserad anknytning till sina anknytningspersoner, innebär i stora drag att barnet mår dåligt när anknytningspersonen försvinner, men de mår även dåligt när anknytningspersonen kommer tillbaka för att trösta. Detta tyder på att barnet är rädd för anknytningspersonen. Barn med denna sorts anknytning till en person, kan medföra att hen inte har förmågan att uppnå en sekundär trygghet (Linden, 2015). Lindén (2015) nämner Mary Mains begrepp sekundär trygghet, som innebär att barnet trots en jobbig grundupplevelse med en anknytningsperson, kan hålla sin rädsla för anknytningspersonen i schack (ibid.). Att barnet inte kan utveckla en sekundär trygghet kan leda till att barnet i framtiden blir utåtagerande, uppvisar inåtvändhet och har dissociativa upplevelser och beteenden (Lindén, 2015). Detta är något vi finner beskrivningar av i flertalet av Edblom och Weigls (2019) citat från boken, men det är inget som författarna går djupare in på.

Det kan gå lång tid innan vårdnadsfrågan avgörs. För en pojke tog det sju år. Han var två år när pappan bröt sig in i lägenheten och slog ihjäl mamma med ett stolsben. De följande åren besökte han och fosterhemsmamman regelbundet pappan och sov över på anstalten. Han berättade inte att han var rädd. När en annan handläggare tog över fallet ifrågasatte hon besöken och att pappan var vårdnadshavare. Hon såg till att pojken fick träffa en psykolog, då upptäcktes det att han var allvarligt traumatiserad.

Weigl & Edblom

s. 127

Författarna beskriver i citatet att ett barn varit rädd för att träffa sin pappa, samt att barnet tillsammans med sin familjehemsmamma regelbundet sovit över hos barnets pappa på den

anstalt han varit, en period innan vårdnadsfrågan avgjordes. Författarna berättar här att pojken varit rädd och enligt författarna har han inte vågat berätta det för någon, något som vi inte kan veta om vi inte pratar med pojken själva. Författarna skriver att det kom en ny handläggare som ifrågasatte allt den tidigare handläggaren bestämt, denna handläggare målas upp som en hjälte av författarna. Vi menar dock på att detta citat endast handlar om en pojke och att det inte går att analysera exakt vad som är rätt eller fel när det kommer till kontakt med pappan endast utifrån detta citat. Citatet kommer därför att analyseras utifrån perspektivet om att barnet inte alltid blir hörd, trots att det ingår i barnkonventionen.

Med stöd i empiri och tidigare forskning, ser vi att det ofta uppstår konflikter gällande om ett barns röst ska höras eller inte, samt om barnet bör involveras i konflikten mellan föräldrarna. Eriksson och Näsman (2007) diskuterar denna konflikt och menar på att det skapas ännu en konflikt mellan omsorgsperspektivet och rättighetsperspektivet. Eriksson och Näsman menar att ett skydd (omsorg) även betyder ett skydd från delaktigheten, det vill säga barnets rättigheter (Eriksson & Näsman, 2007). Detta är något som styrks av svenska studier som visar att barnets omdöme många gånger har bedömts som omoget i utredningar gällande våld mellan föräldrarna (Bruno, 2015). Bruno skriver att när barnens önskan motsäger vad de professionella tycker, så blir det en anledning till att se barnen som omogna och att deras åsikter därmed ska avfärdas, oavsett barnets ålder och mogenhet. Bruno tar dock upp att äldre barn oftare blir hörda, i jämförelse med yngre barn som mer sällan blir hörda av rätten (ibid.). Detta i relation till Edblom och Weigls bok (2019) tolkar vi som att barnperspektivet inte sätts i fokus.

Bruno (2015) skriver att kontakt eller umgänge mellan en förälder och ett barn kan delas in i fem kategorier. Den första kategorin är Standard som innebär att barnet är med den icke-boende föräldern varannan helg, eller oftare, beroende på vad beslutet säger. Andra kategorin är Låg nivå, som innebär att barnet är med den icke-boende föräldern mer sällan än vad Standard kategorin medföljer. Stöttande är den tredje kategorin och innebär att barnet får träffa den icke-boende föräldern endast om det är övervakade möten, alltså att en person utsedd av socialtjänsten är närvarande när barnet umgås med föräldern. Fjärde kategorin är Ingen fysisk kontakt och innebär att barnet inte får ha fysisk kontakt med föräldern, därmed är endast kontakt via mail eller telefon okej. Den sista kategorin Ingen kontakt innebär, precis som man hör på namnet, att ingen kontakt alls tillåts, oavsett om det gäller mail, telefon eller fysiska möten (Bruno, 2015). Vi ser det som att dessa kategorier skulle kunna användas utifrån barnets önskan, vid de fall där barnet är gammalt och moget nog att ha en åsikt, då det är en del av barnets

rättigheter att få sin röst hörd vid beslut om hur mycket umgänge och kontakt barn ska ha med sin pappa.

Det finns barn som tvingats träffa pappa. En fosterhems mamma till en sexårig flicka berättar att hovrätten beordrade umgänge fast andra vuxna runt barnet - familjehem, socialtjänst, psykolog - sagt nej. De ville vänta tills hon själv uttryckte en önskan att träffa pappa. En utomstående specialist i psykiatri ansåg dock att flickan bör lära känna sin pappa. I domen står att flickan "har rätt till umgänge", men det var inte barnet utan pappan som krävde sin rätt. Flickan ville ju inte. Ju äldre hon blir desto mer protesterar hon.

Weigl & Edblom

s. 131

Liksom i tidigare nämnt citat beskriver författarna här att barn tvingas till umgänge med sin pappa trots att yrkesverksamma sagt nej till detta. Författarna berättar om en flicka som tvingas umgås med sin pappa, då det var hennes rättighet. Författarna menar dock att det egentligen handlar om pappans rättigheter, Vi kan inte uttala oss om huruvida det är så eller inte, men kommer dock att använda citatet, då vi anser att det sammanfaller med andra källor om att barn inte blir hörda i vårdnads- och umgängesfrågor.

Bruno (2015) förklarar att ett barn som måste ha kontakt med sin pappa som har blivit dömd för ett våldsbrott är något som är återkommande. Enligt Bruno menar domstolen ofta att relationen mellan barnet och pappan kommer förbättras med tiden och att barnet kommer förstå att beslutet är gjort utifrån dess bästa (Bruno, 2015). Citatet visar ett exempel på när Weigl och Edblom (2019) berättar om intervjuer med barn och familjehem där barn inte vill eller ville ha kontakt med sin pappa efter han blivit dömd för mord eller dråp av barnets mamma. Enligt författarna berättar familjehemmen om hur hovrätten pressar barnet till umgänge med pappan trots att både barnet och flera institutioner sagt att det inte är vad barnet vill eller vad de anser hade varit bra för barnet just då (Weigl & Edblom, 2019). Vi uppfattar, med hänvisning till det andra studier och annan forskning tar upp, det som Edblom och Weigl skriver om umgänge som trovärdigt och utifrån detta ser vi det som att barnperspektivet behöver sättas mer i fokus för att på så sätt hjälpa barnet och minska det dödliga våldets konsekvenser i längden.

Pappans advokat vill att hon skriver ett intyg om deras kontakt till tingsrätten i Örebro som prövar varje ansökan. Han vill visa att han har ett kontaktnät på utsidan. Det stärker hans möjligheter....

....“Svartsjöanstalten ligger så att döttrarna med nuvarande bostadsadress till och med kan promenera dit. Det skulle underlätta för dem att besöka sin far men också att träffas på permissioner. För hans del skulle det också underlätta en återanpassning till ett mer normalt liv efter en lång anstaltsvistelse, att befinna sig på en öppenvårdsanstalt med allt vad det innebär”

Weigl & Edblom

s. 250

Weigl & Edblom (2019) tar här upp ett exempel som de menar visar på att barnens umgänge med föräldern medför att barnet kan ses som en bricka i spelet om föräldrarnas bästa och den enskilda föräldrarnas rättigheter. Vi uppfattar det som att citatet ytterligare stärker det som andra forskare, såsom Bruno, tar upp om att föräldrarnas rättigheter i flera fall sätts före barnets.

Citatet visar också att vuxna har större makt än barnet och kan använda kontakten mellan den dömda föräldern och barnet för att kunna göra så att föräldern hamnar på en “bättre” anstalt. Edblom och Weigl (2019) redogör inte ifall advokaten i citatet tar i beräkning att barnen kanske inte vill att pappan ska flyttas närmare dem, eller ens att de vill vara delaktiga i hur han straffas för deras mammas död. Värt att notera om detta fall är att barnen som citatet handlar om, nu är vuxna och fortfarande inte vill ha kontakt med sin pappa, även om det gått flera år sedan han dödade deras mamma. Enligt författarna tar pappans advokat ändå kontakt med ett av syskonen flera gånger för att få pappan till en bättre anstalt. I boken, redan innan citatet ovanför har nämnts, skriver författarna att dottern säger till dem att hon ska skriva brevet som pappans advokat vill att hon skriver, men att hon sedan aldrig gör det. Författarna beskriver att dottern sagt hon inte vill ha en roll i hur hennes pappa ska straffas, men att pappans advokat fortsätter att ta kontakt med henne. Hennes syster, som enligt författarna har av sagt sig all inblandning flera år tidigare, får inte dessa samtal av advokaten.

Vi tolkar det som att det beslut som döttrarna, mer specifikt den andra dottern, har gjort när det kommer till att inte vara delaktiga i vad som händer med deras pappa, kan visa på att döttrarnas anknytning till pappan inte längre existerar på det sätt som den oftast brukar göra mellan barn och förälder. Broberg et al. (2013) tar upp anknytningsteorin och hur detta har betydelse för

händelser likt detta med systrarna. Broberg et al. skriver att det handlar om att man som barn har en anknytning till en person för att den personen kan uppfylla de emotionella behov som ett barn har när det gäller till exempel beskydd. I ovanstående fall har pappa dödat mamma och sitter i fängelse och vår tolkning är att han inte lyckats bemöta de behov som systrarna behöver under uppväxten, vilket vi uppfattar kan ha föranlett att döttrarna kanske inte längre känner sig trygga med honom och därmed tar avstånd från honom.

Utifrån ovanstående analys uppfattar vi det som att barnets umgänge med pappan endast ses som en del av pappans rättigheter. Som förälder har du rätt till umgänge med dina barn (6 kap 15§ FB), men då tillkommer även barnets rättigheter. Barnkonventionens artikel 3 och 6 handlar om barnets bästa, vi tolkar det därför som att det ibland innebär att barnets bästa är att inte träffa pappan som dödade barnets mamma. Att pappan anser sig ha rätten till umgänge med sitt/sina barn, om såväl bara sporadisk kontakt, kan medföra större skada för barnet än vad det gör nytta. Utifrån det som framkommer av Brunos (2015) tidigare forskning, gällande att pappan sitter i fängelset med domen att han dödat barnets mamma, så har pappan rent juridiskt fortfarande vårdnaden över sitt/sina barn och kan bestämma över deras vardag från fängelset. Detta kan bland annat innebära att han kan avgöra om barnet ska få träffa en psykolog eller inte, samt om barnet ska få ordna ett pass eller legitimation. Det kan även handla om simplare saker såsom om barnet ska få följa med på skolutflykt. Att pappan har rätten att bestämma vad barnet får och inte får göra, uppfattar vi är emot det barnkonventionen och barnets bästa säger, då det kan handla om att barnet inte blir beviljat den hjälp och behandling hen hade behövt få för att bearbeta det trauma hen varit med om.

Umgänget mellan barnet och pappan ser olika ut från fall till fall. Av vad som förekommer i empirin, samt av tidigare använda källor såsom Bruno (2015), uppfattar vi det som att barn ofta träffar sin pappa trots att barnet själv inte vill det, och trots att flera utomstående specialister inte haft samtycke till denna kontakt. Enligt Bruno (2015) är det vanligt att ett barn drivs till att ha fortsatt kontakt med sin pappa, även när han blivit dömd för ett våldsbrott. Bruno förklarar att domstolen ofta menar att den relation som barnet och pappan har, kan utvecklas och förbättras med tiden och att barnet i framtiden själv kan välja om hen vill ha kontakt eller ej (Bruno, 2015). Domstolen kan antyda att pappan per automatik inte kan anses vara en dålig förälder på grund av att han dödat mamman. Det förhållande som han har haft med mamma behöver inte tyda på att han inte kan sköta sin föräldraroll, något vi kan hålla med om, dock säger barnkonventionens artikel 12 att barnets ålder och mognad ska tas i beaktande när det

gäller insatser, åtgärder och andra saker som har en betydande roll för barnets liv. Vi ser det som att barnet ska bli hört i den mån den har rätt till, oavsett hur bra pappan är i sin föräldraroll.

De flesta av barnen i vår undersökning vill inte träffa sin pappa. Nästan vart tredje barn har någon sorts kontakt, för det mesta sporadiskt. Några berättar för oss att de vill besöka honom.

- Pappa är ändå mitt kött och blod. Han är anledningen till att jag finns på jorden.
- Jag hälsade på honom senast för ett år sedan. Det blir som en lättnad. Jag är lite nervös varje gång, kommer han att gråta, vilja kramas... Men vill inte att han ska gråta.
- Något driver mig att hälsa på, och det är barndomsminnen, inte när han slog oss utan när han var pappa, lekte med oss. Att han inte bara är mannen som dödat min mamma.

Weigl & Edblom

s. 130

I detta citat skriver författarna om de barn som vill ha kontakt med sin pappa efter mammans död. Här berättar författarna att det under intervjuer med barnen framkommit att det finns barn som anser att deras pappa ändå är deras pappa, någon som skapat dem och gjort dem till det dem är. Vi väljer att använda detta citat för att visa att det finns barn som uppskattar kontakten med sin pappa, samt för att styrka att det måste göras en individuell bedömning på vad som är barnets bästa för varje fall och att barnets röst behöver bli hört i alla enskilda fall.

Vi försöker visa att ett umgänge med pappan inte enbart behöver vara något negativt, men att det bör vara upp till barnet och de personer som har barnets bästa i fokus, att bestämma vad som faktiskt är barnets bästa i den specifika situationen. Erikson och Näsman (2007) skriver om hur barnen inte blir delaktiga i rättsprocesserna som gäller deras egna liv. Författarna förklarar att den svenska lagstiftningen menar att barnen ska vara delaktiga och ses som parter eller subjekt i målet, detta är även något som artikel 12 i barnkonventionen förespråkar. Erikson och Näsman förklarar vidare hur de i intervjuer med familjerättssekreterare, samt under analys av olika tingsrättsdomar, visar att barnets önskan, samt vad som kan anses vara för barnets bästa, inte alltid omsätts i praktiken (Erikson & Näsman, 2007). Vi tolkar det som att man inte

låter barnen vara tillräckligt delaktiga i målen som gäller dem. Utifrån ovanstående information uppfattar vi att barnkonventionens artikel 3,6 och 12 inte används i den utsträckning som de borde göra sedan dess att barnkonventionen ratificerades utan reservationer under 1990.

Att hantera konsekvenserna av döden

Jag ville verkligen, verkligen inte åka och träffa honom. Jag fick nästan en panikattack. De fick stanna bilen och lugna ner mig. De vuxna sa: "Du kan väl testa." När jag träffade honom vad det som att man fejkade, det var så märkligt.

Weigl & Edblom

s. 146

Edblom och Weigl (2019) har i citatet intervjuat ett barn till en dömd pappa och författarna skriver om hur barnet kände när hen skulle träffa honom. Enligt författarna har detta barn inte velat träffa sin pappa och bad om att få slippa det. Författarna fortsätter med att förklara hur de vuxna bett barnet om "att testa" träffa sin pappa. Författarna framställer de vuxna i citatet som att de inte lyssnar på barnet och inte sätter barnets behov i centrum. Detta är något som går att koppla till våra tidigare valda citat som behandlar samma område, ett barn som inte vill träffa sin förälder men som författarna menar att barnen tvingas till.

I citatet skriver Edblom och Weigl att barnet nästan fick en panikattack på grund av att hen inte ville träffa pappan efter att han dödat mamman. Enligt författarna var barnet åtta år när dödsfallet inträffade, tre år senare uppger författarna att citatet utspelat sig, alltså var hen endast 11 år. Författarna skriver hur barnet växt upp och hur hen har påverkats av det våld hen bevittnat under barndomen. I slutet av boken, när detta barn kommit upp i vuxen ålder, uppfattar vi att det finns det tydliga tecken på att barnet från citatet fortfarande lider av problem som barn ofta utvecklar när de sett våld i hemmet. Utifrån det som Weigl & Edblom (2019) skriver när de träffat barnet i vuxen ålder, tolkar vi det som att det finns tydliga tecken på aggressioner, inte endast i relation till pappa, utan även till vad som står i olika handlingar som finns om mammas död och hur media behandlat fallet. I och med barnets uttryckta aggressioner och andra faktorer som syns genomgående i alla intervjuer med hen, i kombination med det Edblom och Weigl skriver och det som tas upp i tidigare forskning, tolkar vi det som att barnet lider av PTSD från mammas död.

Genom hela boken, med ett flertal intervju-stycken som författarna visar med barnet, beskriver författarna symptom på psykisk ohälsa i barnets uttalanden, såsom: överdriven vaksamhet, ovilja att prata om traumat, återupplevande av traumat (så kallade flash-backs) eller mardrömmar, samt att författarna framställer barnet som aggressivt, känslomässigt avskärmade och i viss mån deprimerad (1177, 2022). Med detta ser vi PTSD som en möjlig grund till att barnet beter sig på det beskrivna sättet.

Enligt författarna har barnet berättat för dem att pappan har gjort något dumt och att mamma inte finns kvar på grund av det, men författarna ser det som att barnet var för liten för att faktiskt kunna förstå innebörden av vad pappa hade gjort. I citatet ovan tolkar vi det som att barnets kropp reagerar utifrån det hen upplevt för att stoppa sig själv från att försätta sig i en situation där hen kommer bli påmind om vad pappa gjorde. Utifrån Krys information om PTSD (Kry, 2020) uppfattar vi att barnets undermedvetna visste om att det är pappas fel att mamma inte finns längre och att barnet därför inte kommer känna sig trygg med honom fast hen gjort det tidigare i livet.

Författarna Salisbury, Henning & Holdford (2009) tar upp att en växande mängd internationella studier visar på att barn som upplevt våld i hemmet ofta utvecklar aggressioner, beteendeproblematik, låg självkänsla, depression och PTSD. Dessa studier visar även, i kombination med Banduras sociala inlärningsteori (1973), att barn som bevittnar våld i hemmet lär sig hur man kan använda sin aggression i intima relationer. Forskarna i studien menar på att barn som sett våld under sin uppväxt, sannolikt kan få en uppfattning av att våld är acceptabelt i intima relationer.

Liksom det som Salisbury, Henning & Holdford (2009) tar upp i sin artikel, skriver Rooij et. al. (2015) liknande om att barn som bevittnat våld oftare har problem att anpassa sig till samhället, de kan alltså ha problem med skolan, att de internaliserar eller externaliserar mer än andra barn och därmed kan de få fler problem, samt att dessa barn har högre erfarenhet av mentalt-, fysiskt- och sexuellt våld. Samma författare tar även upp att barnen som bevittnat våld i hemmet kan vara rädda för att de själva kommer hamna i en sådan situation längre fram i livet, samt att dessa barn ofta utvecklar en misstro till män eller personer generellt (Rooij et. al, 2015). Utifrån ovanstående stycken tolkar vi det som att barn som bevittnat våld kan utvecklas på olika två sätt, beroende på om de får den hjälp de behöver eller ej.

Det tog mig tre år innan jag kunde prata ordentligt och då var min bror viktigast, men även pappa, farmor och farfar. En gång gick jag till BUP. Jag minns två damer som frågade hur jag mådde om och om igen, men det kändes inte som att de visste vad jag varit med om. Jag vägrade gå tillbaka. Jag växte upp fort. Jag blev en tjej som tog ansvar hemma och jobbade på helgerna och brydde mig mycket om vännerna och familjen. För det hade jag lärt mig. Att inte ta folk för givna.

Weigl & Edblom

s. 137

Författarna skriver i citatet ovan om en tjej som hittade sin mamma död i hallen när hon var 13 år. Utifrån den berättelse som författarna berättar i hennes ställe tolkar vi det som att hon fick åka och träffa behandlare för att försöka bearbeta det trauma hon varit med om. Utifrån det författarna fått ta del av från tjejen tolkar författarna det som att tjejen kände att damerna på BUP inte visste hur de skulle hantera henne på grund av det som hon varit med om. Vi ser det som att ifall det hade det funnits tydliga instruktioner för personalen på BUP och andra myndigheter och verksamheter som bemöter människor med denna sorts trauma, så hade tjejen kanske gått till BUP fler gånger och inte endast en gång som författarna skriver att hon gjort. Vi ser det som att om BUP hade haft tydliga instruktioner till sin personal så hade det troligen kunnat hjälpa henne bearbeta händelsen och på så sätt hade hon kanske inte känt behovet av att växa upp så snabbt som författarna berättade att hon gjort. Vi uppfattar det som att tjejen trauma gjorde så att hon miste sin barndom och att hon i stället blev vuxen direkt.

Vi ser det som att i de fall där det dödliga våldet har inträffat och barnet behöver ta del av konsekvenserna, så är det viktigt att myndigheterna har insatser att sätta in för att mildra konsekvenserna som kommer i samband med att barn förlorar sina föräldrar. Som nämnts i ovanstående analys ser vi att detta kan handla om att det finns krismanualer som till exempel socialtjänsten, psykologer eller liknande myndigheters personal kan använda när de träffar barnen. Vi ser det som att detta i längden kan leda till att barnet som förlorat föräldern/föräldrarna får den hjälp hen behöver fysiskt och psykiskt. Under uppsatsens gång har vi även tagit upp olika scenarion om vad som händer med barnet när mamma dör och pappa döms. Med hänvisning till det som tagits upp under analysen tolkar vi det som att alla familjer ser annorlunda ut och att det innebär att även händelseförloppet efter mammas död ser olika ut

för alla barn. Vi tolkar det, som framkommit av analysen, som att barn påverkas olika av den händelse som inträffat och att detta medför att alla barn troligen hanterar händelseförloppet olika. Därmed ser vi det som att insatserna och bearbetningen bör ske utifrån vad som kan anses vara bäst för det enskilda barnet

Avslutande diskussion

Syftet med den här studien har varit att analysera hur incidenterna som lett till mammans död, samt hur dödsfallet påverkat barnet och barnperspektivet med bakgrund till hur detta beskrivs i den valda litteraturen. Studien utgår ifrån en kvalitativ innehållsanalys, där den valda empirin är en bok som två journalister på Aftonbladet har skrivit. Boken innehåller ett flertal berättelser om svenska kvinnor som mellan 2000 - 2019 som blivit mördade av sin partner eller sin ex-partner. Den innehåller dessutom intervjuer från bland annat barn, familj och kollegor till de mördade kvinnorna.

Eftersom det är en andrahandskälla och att vi uppfattar det som att författarna av empirin haft värderingar och personliga åsikter är det svårt att dra generella slutsatser. Trots empirins utformning så ser vi att det finns några mindre slutsatser som kan dras av analysen. Den ena slutsatsen är att det inte finns några handlingsplaner eller riktlinjer för hur eller vad man ska göra med barnen när pappan dödat mamman. I de intervjuer författarna valt att dela med sig av i empirin kan vi se att varje barns ärende hanterats på olika sätt. I vissa fall handlar det om att polis eller annan vårdpersonal tar med barnen till polisstationen där socialtjänstens personal väntar, och i andra fall handlar det om att släkt och eller familj tar hand om barnet en tid efter mordet. Mycket handlar om vilken handläggare eller utredare barnet får.

Ett återkommande tema i analysen av empirin är att barn inte alltid får höras. Det kan då handla om att barnet uttryckt att denne inte vill träffa pappan, men att vuxna personer gjort valet att barnet ska träffa honom trots allt. Det kan även handla om att barnet och de vuxna personerna kring barnet uttrycker att det inte är barnets bästa att träffa sin pappa, något som domstolen senare dementerat och menar att barnets bästa är att träffa pappan. Av analysen ser vi att det går att dra slutsatsen att föräldrarnas rättigheter allt för ofta väger tyngre än barnets.

Gällande det förebyggande arbetet för det dödliga våldets konsekvenser mot barn, ser vi att det finns slutsatser som går att dra. Det framkommer att det finns ett flertal olika insatser som kan appliceras både innan och efter det dödliga våldet utförts, dessvärre finns det inte djupgående utvärderingar av dessa insatser. Vi tolkar det som att det inte går att se vilka insatser som hjälper eller inte i olika situationer.

Det val av metod som använts i uppsatsen uppfattar vi har sina för- och nackdelar. Fördelen med vårt val av empiri är att vi fått tillgång till många personers upplevelser. Nackdelen är att empirin är en andrahandskälla, skriven utifrån andra syften än vetenskapliga. I efterhand ser vi att det hade varit bra om vi haft kompletterande intervjuer med andra insatta inom ämnet, exempelvis personal inom socialtjänsten eller Kriminalvård. Men det får dock inte glömmas att tidsperioden för detta arbete medfört att materialinsamlingen inte kunnat bli allt för ingående.

Referenslista

1177 (2022) Posttraumatiskt stressyndrom, PTSD [<https://www.1177.se/Skane/sjukdomar--besvar/psykiska-sjukdomar-och-besvar/angest/posttraumatiskt-stressyndrom-ptsd/#section-15617>] Hämtat: 2022-05-1

Anderson James F. och Kimberly Kras (2005) *Revisiting Albert Bandura's Social Learning Theory to Better Understand and Assist Victims of Intimate Personal Violence*, Women & Criminal Justice, 17:1

Barbera van Rooij, Winneke Aalken van der Schuur, Majone Steketee, Jodi Mak och Trees Pels (2015) *Interparental Violence: Similarities and Discrepancies Between Narratives of Mothers and Their Children*. Amsterdam: J Child Fam Stud.

Barnombudsmannen (2021) *Det här är barnkonventionen* [<https://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen/>] Hämtad: 2022-04-20

Bruno, Linnéa (2015) *Contact and Evaluation of Violence: An Intersectional Analysis of Swedish Court Orders*. Umeå: International Journal of Law Policy and the Family.

Broberg, Andersson, Pia Risholm Mothander, Pehr Granqvist, Tord Ingvarsson (2013) *Anknytning i praktiken: Tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: Natur och Kultur

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Brottsförebyggande rådet (2022) *Konstaterade fall av dödligt våld. En granskning av anmält dödligt våld 2021*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Denscombe, Martyn (1998) *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Dodaj, Arta (2020) *Children witnessing domestic violence*. Kroatien: Journal of Children's Services

Erikson, Maria & Elisabet Näsman (2007) *Delaktighet i familjerättsprocesser för barn som upplevt pappas våld mot mamma*. Socionomens forskningssupplement Nr 22. Stockholm: Socionomen.

Isdal, Per (2017). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia Fortbildning AB

Jonhed L, Anna (2018) Föräldrarnas separation och föräldrarnas ansvar. I: Eveliina Sinisalo, Linn Moser Hällén (red.) *Våld i nära relationer -socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Stockholm: Liber AB

Justesen, Lise, Nanna Mik-Meyer (2011) *Kvalitativa metoder - från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur AB

Kry (2020) *Trauma och posttraumatisk stress* [<https://www.kry.se/fakta/trauma/#symptom-vid-trauma-och-posttraumatisk-stress>] Hämtat: 2022-05-09

Lindén, Gunilla (2013) Anknäringsteoretiska perspektiv på sociala problem. I: Meeuwisse, Anna och Swärd, Hans (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Andra uppl. Stockholm: Natur & Kultur.

Moser Hällén, Linn & Sinisalo, Eveliina (2018) Vad är mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer? I: Eveliina Sinisalo, Linn Moser Hällén (red.) *Våld i nära relationer -socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Stockholm: Liber AB

Motion 2020/21:2620. *Fristående motion*. Riksdagsmotion av Lotta Olsson (M). Vårnaden om barn när en förälder mördar den andra föräldern.

Nilsson, Marco (2014) *Att samla in kvantitativa data - enkätundersökningar*. I: Mikael Hjerm, Simon Lindgren & Marco Nilsson. *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. 2 uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB

Nationellt centrum för kvinnofrid (2014) *VÅLD OCH HÄLSA - En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid

Polismyndigheten (2021) *Barnfridsbrott*. [<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2021/juni/ny-lag-starker-barnens-stallning/>] Hämtat: 2022-05-11

Regeringskansliet, Barnkonventionen som svensk lag
[<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>] Hämtad: 2022-04-20

Robinson, S., December Maxwell, Kelli Rogers (2020) *Living in Intimate Partner Violence Shelters: A Qualitative Interpretive Meta-Synthesis of Women's Experiences*. *British Journal of Social Work*, 50(1), 81-100.

Rädda barnen, Barnens Världskarta [<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/skolmaterial/barnens-varldskarta/nederlanderna/>] Hämtad: 2022-08-28

Salisbury, Emily J, Kris Henning, Robert Holdford (2009) *Fathering by Partner-Abusive Men: Attitudes on Children's Exposure to Interparental Conflict and Risk Factors for Child Abuse*. Portland: Child Maltreatment

SFS 1962:700. *Brottsbalken*

SFS 1991:481. *Folkbokföringslag*

SFS 1991:483. *Lag (1991:483) om fingerade personuppgifter*

SFS 2018:1197. *Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barns rättigheter*

SFS 1990:52. *Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga*

SFS 2009/400. *Offentlighets- och sekretesslag*

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen. Prop. 2005/06:166 barn som bevittnat våld*

SFS 1949:381. *Föräldrabalken*

Skatteverket. *Skyddade personuppgifter*.

[<https://skatteverket.se/privat/folkbokforing/skyddadepersonuppgifter.4.18e1b10334ebe8bc80001711.html?q=skyddade+personuppgifter>] Hämtat: 2022-05-10

Socialstyrelsen (2021b) *Barn och unga placerade i familjehem.*

[<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/placerade-barn-och-unga/familjehem/>] Hämtat: 2022-05-11

Socialstyrelsen (2021d) *Jourhem* [Jourhem - Socialstyrelsen](#) Hämtat: 2022-08-09

Socialstyrelsen (2021c) *Familjehem.* [<https://www.socialstyrelsen.se/mininsats/vad-kan-jag-gora/familjehem/>] Hämtat: 2022-05-11

Socialstyrelsen (2013) *Fristad från våld – en vägledning om skyddat boende.* Stockholm: Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (2021a) *Våld i nära relationer* [<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/>] Hämtad: 2022-04-03

Statskontoret (2021) *Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor: En analys av myndigheternas arbete med nationella strategin.* Stockholm: Statskontoret

Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2020) *En väg ut ur våldet. KIBB - behandling för familjer där fysiskt barnmisshandel förekommer.* Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Sveriges kommuner och regioner (2021) *Vad är våld i nära relationer?*

[<https://skr.se/skr/arbetsgivarekollektivavtal/arbetsmiljo/valdinararelationstodfordigsomchef/adarvaldinararelationer.35439.html>] Hämtad: 2022-04-14

Sveriges officiella statistik (2022) *Konstaterade fall av dödligt våld - en granskning av anmält dödligt våld 2021.* Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Unicef (2018) *Fakta om våld mot barn.* [<https://unicef.se/fakta/vald-mot-barn>] Hämtat: 2022-05-06

Thulin, Johanna (2019) *Putting words to child physical abuse – Possible consequences, the process of disclosure, and effects of treatment. From children's perspectives.*

Doktorsavhandling. Linneaus University Dissertations No 351/2019

UN Women Sverige. *Kvinnokonventionen*. [<https://www.unwomen.se/kvinnokonventionen/>]
Hämtat: 2022-05-07

Weigl, Kerstin & Edblom, Kristina (2019). *I händelse av min död*. Stockholm: A Nice Noise

World Health Organization (2021) *Violence against women* [<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>] Hämtad: 2022-05-02

Bilagor

Bilaga 1

Förkortningar

BRÅ - Brottsförebyggande rådet

BrB - Brottsbalken

LVU - Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

M - Moderaterna

NCK - Nationellt centrum för kvinnofrid

SKR - Sveriges kommuner och regioner

SoL - Socialtjänstlagen

WHO - Världshälsoorganisationen

Bilaga 2

I händelse av min död - Edblom och Weigl (2019)

Rosa: Umgänge

Grön: Vart tar barnen vägen

Blått: Förebyggande/ Intresse

Gul: Vårdnad

Färgkodning:

Gröna markeringar - vart tar barnen vägen:

Nästa dag ringde Kim Hedberg Lena Sharp som var ute och promenerade på Skogskyrkogården. Hon och hennes man kom och hjälpte henne byta lås och skaffa en ny telefon. De erbjöd sitt hem som gömställe. Kim Hedberg tackade nej. Barnens pappa Ulf Hedberg körde ner Julia, som flyttat tillbaka till honom i Söderhamn för att få lugn. Hon hade aldrig sett sin mamma så nedbruten. För första gången snuddade döttrarna vid tanke. **Tänk om mamma dör.** Sid. 29

Vi pratade med flickornas familjehemsmamma som svarade på de frågor vi ställde till alla familjer där pappa dödat mamma. Är pappan fortfarande vårdnadshavare? Om nej, hur gick det till? Om ja, har frågan kommit på tal? Vilken inställning har socialtjänsten haft? Har barnet någon kontakt med sin pappa? **Hur ser den ut? Hur mår barnet? ...**

...Det hade gått bra för henne. hon trivdes med kompisar, skolan, familjen. Livet pågick. Sid.53

Deras pappa lämnade dem ensamma i lägenheten, dörren in till mamma stod på glänt. Cecilia saknar tidsuppfattning, hur lång tid hann passera innan Meri, en vän till familjen som pappan kontaktat, kom och hämtade dem i en taxi? Hon vet inte, kanske en timme. **Hemma hos Meri gick de och la sig i hennes säng. "Mamma kommer bli bra", sa Meri innan de somnade. När**

systrarna vaknade var lägenheten full av poliser. De fick följa med en kvinna från socialjouren, de handlade kläder och tandborstar.

-Och så körde hon oss till Ingegerd och Erik. Sid. 55

Hon blir upprörd när folk säger "Varför drar hon inte bara?" Det var en tjej som sa så till henne en gång. Som att det skulle vara enkelt att lämna en våldsam man.

-Sådana människor är väldigt trångsynta, jag undrar ju också, men ändå.

Systrarna tror sig ha ett svar.

-Mamma hade säkert dragit för länge sedan om det inte hade varit för oss. Jag kommer ihåg att vi tjtade på mamma att gå tillbaka till honom. Sid.57

-Vi var på bårhus?

Birgitta Hübinette nickar.

-På ett plan hade ni inte förstått att mamma var död. Och det är ju inget konstigt. Någon av er frågade: "Var är mamma nu?" Och då bestämde Ingegerd och Erik och jag att vi skulle gå till bårhuset, eller kapellet. Cecilia var lite mer reserverad, ville inte riktigt gå fram och ville sitta i knät på Rickard, som polisen hette. Sofia och jag gick fram till mamma. Och ni hade med er blommor, teckningar och vackra glasstenar. Sid.61

Du behöver skyddas, tänkte Linn Hällen. Det kändes plötsligt som att det var tre personer i rummet. Mannen talade genom kvinnans mun. "Barnen klarar sig inte utan sin pappa." "Han är snäll, egentligen." Sid.106

Hon tittar rakt på oss. Alexandra var knappt fyra år när hon och lillebror såg mamma dödas av sin pojkvän. Alexandra oroar sig mycket för att även pappa ska försvinna. Sid.121

Då var det så att polisen och brandkåren och ambulansen satte sig bakom huset och då blev vi rädda och gömde oss under täcket. Så kom polisen och jag vet inte om de hade nycklar.

Dörren var öppen kanske. Då kom de in och letade efter oss för de visste att det fanns två barn. Sen fick vi åka till polisstationen tror jag att det heter och de var jättemånga och jag kunde inte prata så bra. Jag var ju bara tre år. ...

...Så vi fick något att äta fast jag kommer inte ihåg vad det var. Sen ringde de pappa som fick hämta oss. Sid.123

De hade sett och hört mycket mer än vad som framgick i polisrapporter och domar. Barnen tycktes ha flyttat runt på olika vis. Det verkade som om flera fortfarande hade sin morddömda pappa som vårdnadshavare. Vi letade efter rapporter och vi frågade runt på myndigheter, departement och organisationer. Hur tas de barnen om hand, vilka rättigheter har de, hur mår de? Sid. 125

Papporna kan bråka om vart barnet ska bo, hindra barnet från att åka utomlands eller vaccineras mot svininfluensan. Vi känner barn som inte fått psykologhjälp, deras pappor har förbjudit det. Syskon har splittrats. Sid 126

Det är vanligt att barnen är omhändertagna enligt lagen om vård av unga, LVU, och att socialtjänsten sköter kontakten med den morddömda pappan. Flera familjehem har avrått att ta över vårdnaden: då måste de tvista direkt med pappan när han försöker ställa till problem. Men risken för problem försvinner inte för att socialtjänsten har trätt i föräldrarnas ställe. Sid.127

När vi intervjuar barnen och familjehemsföräldrarna slås vi av hur ensamma barnen blir efter mordet. De har i en och samma stund förlorat båda sina föräldrar. Vart fjärde barn har skiljts från ett syskon. Vart femte barn har tvingats flytta flera gånger.

- Först var de hos sin faster i flera veckor, pappan hade fört dem till henne. Sedan hos mammans väninna, där de bara kräktes och kissade på sig.
- De placerades först på institution, ett boende för familjehemsbehandling med missbrukare, där var de drygt ett år.
- Vi fick aldrig något svar på varför de här stackars barnen inte fick vara kvar hos oss utan skulle flytta.
- De skulle ha tagits från pappans flickvän på en gång, de hann bli förvirrande för hon sa att pappan inte gjort fel.
- Han var först i familjehem ett år, de skulle ha hört med oss i den närmsta släkten på en gång.
- Första familjehemmet sa upp placeringen, de tyckte inte att de kunde samarbeta med socialtjänsten. Sid. 129

Sen kom polisen och satte mig i polisbilen. Jag tror de frågade mig om jag kunde gå tillbaka och ta hand om hunden men det klarade jag inte. På polisstationen tog de fram en kamera och

spelade in det jag sa direkt. Det har jag tänkt på efteråt, att de inte väntade. Min pappa hade inte kommit dit än.

Elsa, tretton år när hon hittade mamma i hallen, tjugo år när vi träffar henne. Sid.134

När jag satt i ambulansen fick jag en nalle av en tjej, hon sa att vad som än hände skulle jag klara mig. På sjukhuset tog de med mig in i ett rum. Det lät så äckligt när hon sa "din mamma är död".

Diana, elva år när hon såg mamma skjutas till döds hemma, sjutton år när vi träffar henne. Sid.134

Min säng var nära fönstret, så jag satte mig på fönsterbrädan och tänkte: ska jag hoppa? För då hamnar jag i himlen. Och jag minns att jag bad specifikt till Gabriel, ängeln, att om jag hoppar - ta mig till mamma.

Alexandra, nästan fyra år när hon såg mamma dödas, fjorton år när vi träffar henne igen. Sid. 135

Det tog mig tre år innan jag kunde prata ordentligt och då var min bror viktigast, men även pappa, farmor och farfar. En gång gick jag till BUP. Jag minns två damer som frågade hur jag mårde om och om igen, men det kändes inte som att de visste vad jag varit med om. Jag vägrade gå tillbaka. Jag växte upp fort. Jag blev en tjej som tog ansvar hemma och jobbade på helgerna och brydde mig mycket om vännerna och familjen. För det hade jag lärt mig. Att inte ta folk för givna.

Elsa, tretton år när hon hittade mamma i hallen, tjugo år när vi träffar henne. Sid. 137

På eftermiddagen efter mordet stod Cecilia och Sofia på trappan till ett vackert hus i Spånga. De mötte paret som tills vidare skulle vara i mammas och pappas ställe. De neg och tog i hand....

...Ingegerd har varit jourhem ett helt yrkesliv. Sid.141

Ett halvår bodde systrarna i jourhemmet. Två dagar före julafton flyttade de från Ingegerds och Eriks julpyntade hus till familjehemmet. En långsiktig lösning hade hittats. Sid. 144

Det blev rättegång om vårdnaden. Då hade Lovisa blivit av med Fredrik och han skulle åtalas för brotten mot henne. Det spelade ingen roll, Socialtjänsten ville ändå att hon skulle fräntas

vårdnaden. Visserligen hade Lovisa brutit med den våldsamme pojkvännen. Men de kunde ju bli tillsammans igen i framtiden, resonerade utredarna. Sid. 207

Amines pojkar var i skolan när deras pappa dödade mamma. De fick först inte veta vad som hade hänt. Släktingarna sa att deras mamma hade rest till Turkiet. En socialsekreterare berättade sanningen nästa dag. Barnen fördes till varsitt jourhem och blev omhändertagna med stöd av LVU, Lagen om vård av unga. Sid. 232

Carla hade polisanmält sin exman en kväll. Polisen åkte inte dit, fast de visste att två livrädda barn var hos sin pappa medan han mordhotade deras mamma. Åklagaren ansåg att ärendet kunde vänta till nästa dag. På morgonen gick mördaren hem till sin exfru och dödade henne med tjugosju knivhugg utanför hennes port. Sid. 258

2012-2013 kartlade vi hur det hade gått för samtliga då 179 barn som var under 18 år när deras mamma dödades. Vi gjorde en enkät med vårdnadshavare och/eller familjehem till 54 då minderåriga barn vars mamma hade dödat av pappan. Granskningen visade att 21 av 54 minderåriga barn hade sin morddömda pappa som vårdnadshavare.

Vi samlade fakta om hur barnens liv såg ut efter mordet på mamman, vilka problem som uppstått och hur barnen mådde. Vi ville också veta hur kontakten med den morddömde pappan såg ut och om det hade uppstått problem kring kontakten, umgänget eller vårdnadsfrågan. Vi har fortsatt föra statistik över barnens levnadssituation efter mordet. Vi hade direktkontakt med ett tjugotal barn och gjorde längre intervjuer med nio av dem. 2018 följde vi upp granskningen. Fem år senare hade vart tredje barn - 16 av 46 barn - sin morddömde pappa som vårdnadshavare, fast han hade dödat mamman.

Blå markeringar - Intressant/förebyggande:

Barnen hade alltför ofta inte fått komma till tals, inte fått uttrycka en åsikt, de vi rådfrågade med. Ni måste prata med barnen. Resultatet motsvarade det vi misstänkte. Det är inga enstaka fall av barn som råkar illa ut. När vi senast analyserade siffrorna i juni 2019, hade 246 barn under arton år förlorat sin mamma i ett mord eller dråp. För de flesta barnen var det pappan som dödade mamman. 92 barn var hemma när dådet skedde, 51 barn såg mordet. Minst sju barn hittade sin mamma efteråt. Sid. 126

Skillnaderna i stöd och resurser till barnen är mycket stora: vissa får fantastiskt stöd efter mordet, andra inte något stöd alls. De är utlämnade år den kommun de bor i och den socialsekreterare som råkar handlägga just deras ärende. Inga nationella riktlinjer finns. Rättsosäkerhet råder för barnen. Sid. 127

Det går snabbare att säga upp en familjehemsplacering än en lägenhet, och det känns faktiskt som en lucka i lagen. Sid. 130

Han skriver: "tala bara om vad ni vill ha". Pojken sa: "Vad ska jag önska mig? Att mamma får leva igen?" Sid. 130

Pappa finns men ändå finns han inte. Slående är hur samhället vänder barnen ryggen. Det finns en beröringsskräck. Det vuxenvärlden kallar hänsyn till barnen betyder att de har blivit osynliga. Sid. 132

Vår granskning av männen som dödat omfattar 236 män. Det som sticker ut är vårdkontakter. En deprimerad lärare får antidepressiva medel och skjuter sin fru fyra dagar senare. En annan man får sömntabletter på psykakuten och kör två dagar senare bilen över kajen med sin fru. Minst sju av tio har psykiska problem.

Var fjärde har en pågående vårdkontakt.

Minst var tionde har sökt hjälp i vården samma vecka som de har mördat.

Vanligt är att de, som Robert Hansson, söker vård för en smärta de inte lyckats sätta ord på. Ordet depression återkommer ständigt i domarna.

Mycket få döms till rättspsykiatrisk vård, den påföljden får bara de akuta psykotiska, sjuka och förvirrade. Mannen som tror att hans fru är djävulen och slåss för sitt liv.

Småbarnspappan som följer den inre rösten som kräver att han ska dränka sina småtingar och strypa sin fru. Den demente sjuttioåttåringen som tror att hans fru är otrogen medan hon är ute och går med hunden. De personlighetsstörda männen, som psykopaterna, är inte sjuka i lagens mening och döms till fängelse. Där kan de fortsätta att manipulera. En man lyckades lura Kriminalvården och psykologen att han var ofarlig så länge han var nykter: störningen var borta, han var ångerfull. Han dödade sin flickvän under en permission. Sid. 182

De flesta har en psykiatrisk diagnos eller personlighetsstörning, eller bådadera. För de störda männen har kvinnan varit allt. Han har inte accepterat att bli lämnad. Vanligt är att varningssignalerna kring männen hopat sig: uppsägning, oklar bostadssituation, accelererande missbruk. Skilsmässa eller hot om att hon ska lämna är utlösande faktorer. Varningssignaler har inte uppfattats och inte förts vidare. Sid. 182f

Partnervåld med dödlig utgång har betraktats som "vanligt våld" som nästan slumpmässigt blivit dödligt. Ungefär som att de är olycksfall. Sid. 183

Rosa markeringar - Umgänge:

Hon berättade att hon varje söndag hade telefonkontakt med sin pappa i fängelset. Det bara var så, inget hon reflekterade över särskilt mycket. Sid. 53

Mannen talade genom kvinnans mun. "Barnen klarar sig inte utan sin pappa." "Han är snäll egentligen." Sid. 106

Det kan gå lång tid innan vårdnadsfrågan avgörs. För en pojke tog det sju år. Han var två år när pappan bröt sig in i lägenheten och slog ihjäl mamma med ett stolsben. De följande åren besökte han och fosterhemsmamman regelbundet pappan och sov över på anstalten. Han berättade inte att han var rädd. När en annan handläggare tog över fallet ifrågasatte hon besöken och att pappan var vårdnadshavare. Hon såg till att pojken fick träffa en psykolog. då upptäcktes att han var allvarligt traumatiserad. Sid. 127f

De flesta av barnen i vår undersökning vill inte träffa sin pappa. Nästan vart tredje barn har någon sorts kontakt, för det mesta sporadiskt. Några berättar för oss att de vill besöka honom.

- Pappa är ändå mitt kött och blod. Han är anledningen till att jag finns på jorden.
 - Jag hälsade på honom senast för ett år sedan. Det blir som en lättnad. Jag är lite nervös varje gång, kommer han att gråta, vilja kramas... Men vill inte att han ska gråta.
 - Något driver mig att hälsa på, och det är barndomsminnen, inte när han slog oss utan när han var pappa, lekte med oss. Att han inte bara är mannen som dödat min mamma.
- Sid. 130

Det finns barn som tvingats träffa pappa. En fosterhemsmamma till en sexårig flicka berättar att hovrätten beordrade umgänge fast andra vuxna runt barnet - familjehem, socialtjänst, psykolog - sagt nej. De ville vänta tills hon själv uttryckte en önskan att träffa pappa. en utomstående specialist i psykiatri ansåg dock att flickan bör lära känna sin pappa. I domen står att flickan "har rätt till umgänge", men det var inte barnet utan pappan som krävde sin rätt. Flickan ville ju inte. Ju äldre hon blir desto mer protesterar hon. Sid. 131

-Soc säger att barnen har rätt till sin pappa, men vi har sagt nej hela tiden. Psykologerna körde över soc, så ännu är det inget umgänge, berättar familjehemsmamman. Sid. 132

Alla brev från honom har varit likadana. De har varit helt patetiska. De har inte betytt någonting för mig. Jag svarar inte. Om jag gör det kan han se min skrivstil. Han behöver inte se något av mig eller höra något av mig eller se mig. Det han skrev var känslor, vad han kände för oss, hur mycket han älskade oss. Han ville att vi skulle förlåta honom och han är ledsen för det han gjort. Jag kan nästan läsa mellan raderna att han vill bygga upp ett nytt liv med oss. Och det kan han väldigt, väldigt mycket glömma. För mitt liv har jag med min mormor och morfar, jag har min syster, mina släktingar. Sid. 139.

Cecilia har försökt hålla en viss kontakt med sin pappa. Det har inte varit enkelt. Hon brottas ständigt med dåligt samvete... ..Sofia Kharebava säger att hon blev uppmanad att följa med på besöken, hon vill inte säga "tvingad", men hon hade aldrig valt det själv. Sid. 145

Jag ville verkligen, verkligen inte åka och träffa honom. Jag fick nästan en panikattack. De fick stanna bilen och lugna ner mig. De vuxna sa: "Du kan väl testa."

När jag träffade honom vad det som att man fejkade, det var så märkligt. Sid. 146

Första beslutet var att systrarna skulle ha möjlighet att ringa när de ville. Det blev inte så många samtal. Senare fick pappan möjlighet att ringa sina döttrar varje söndag. Sid. 146

Den första tiden efter mordet var hon och lillasyster rädda för sin pappa, de ville absolut inte ha kontakt. Sid. 147

En överenskommelse hade tydligen gjorts mellan makarna: Amine skulle få bostadsrätten och Mehmet skulle i gengäld få träffa barnen när han ville. I övrigt skulle han låta henne vara ifred. Sid. 165

En socialsekreterare berättade sanningen dagen efter. Barnen fördes till varsitt jourhem och blev omhändertagna med stöd av LVU, Lagen om vård av unga. Sid. 232

Pappans advokat vill att hon skriver ett intyg om deras kontakt till tingsrätten i Örebro som prövar varje ansökan. Han vill visa att han har ett kontaktnät på utsidan. Det stärker hans möjligheter. Hon säger att hon ska. Hon gör det aldrig. Sid. 250

“Svartsjöanstalten ligger så att döttrarna med nuvarande bostadsadress till och med kan promenera dit. Det skulle underlätta för dem att besöka sin far men också att träffas på permissioner. För hans del skulle det också underlätta en återanpassning till ett mer normalt liv efter en lång anstaltsvistelse, att befinna sig på en öppenvårdsanstalt med allt vad det innebär”. Sid. 250

Gula markeringar - Vårdnad:

De hade sett och hört mycket mer än vad som framgick i polisrapporter och domar. Barnen tycktes ha flyttat runt på olika vis. Det verkade som om flera fortfarande hade sin morddömda pappa som vårdnadshavare. Vi letade efter rapporter och vi frågade runt på myndigheter, departement och organisationer. Hur tas de barnen om hand, vilka rättigheter har de, hur mår de? Sid. 125

Det är vanligt att barnen är omhändertagna enligt lagen om vård av unga, LVU, och att socialtjänsten sköter kontakten med den morddömda pappan. Flera familjehem har avrättats att ta över vårdnaden: då måste de tvista direkt med pappan när han försöker ställa till problem. Men risken för problem försvinner inte för att socialtjänsten har trätt i föräldrarnas ställe. Sid.127

Barnen hade alltför ofta inte fått komma till tals, inte fått uttrycka en åsikt, de vi rådfrågade med. Ni måste prata med barnen. Resultatet motsvarade det vi misstänkte. Det är inga enstaka

fall av barn som råkar illa ut. När vi senast analyserade siffrorna i juni 2019, hade 246 barn under arton år förlorat sin mamma i ett mord eller dråp. För de flesta barnen var det pappan som dödade mamman. 92 barn var hemma när dådet skedde, 51 barn såg mordet. Minst sju barn hittade sin mamma efteråt. Var tredje barn har sin morddömda pappa som vårdnadshavare. Han kan styra barnets liv från fängelset. Sid. 126

Socialstyrelsens riktlinjer är att socialnämnden i fall som dessa "bör" gå till domstol och begära att pappan fråntas den juridiska vårdnaden. Socialstyrelsen känner inte alltid till att det är huvudregeln. En mormor har fått beskedet från socialtjänsten att det "inte går" att ifrån ta pappan vårdnaden. En annan familjehemsmamma att det är "i princip omöjligt". Flera familjer har informerats om att det måste gå minst tre år inna socialnämnden kan agera. DET stämmer inte. Sid. 127

Det blev rättegång om vårdnaden. Då hade Lovisa Eriksson blivit av med Fredrik Lindgren och han skulle åtalas för brotten mot henne. Det spelade ändå ingen roll. Socialtjänsten ville ändå att hon skulle fråntas vårdnaden. Sid. 207